Schooljaar
2020-2021

Jaarrapport KANS

I.O.V. VZW TRIPTIEK, EEN SAMENWERKINGSVERBAND VAN DE DRIE BRUSSELSE CLB'S
MET DE STEUN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

KANS CENTRAAL MELDPUNT BRUSSEL | Leopold II laan 178, 1080 Sint-Jans-Molenbeek
www.kans.brussels

Inhoud

Inleiding **4**

1 Basisonderwijs **5**

1.1 Aanmeldingen voor individuele leerlingen **5**

1.1.1 Aanmeldingen 5

1.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen 7

1.1.2.1 Geslacht 7

1.1.2.2 Leeftijd en leerjaar 7

1.1.2.3 Scholen 9

1.1.2.4 Woonplaats leerling 9

1.1.2.5 Taal 10

1.1.2.6 Schoolse vertraging 10

1.1.2.7 Schoolwissels 11

1.1.2.8 Problematische afwezigheden 11

1.1.2.9 Risicogedrag 12

1.1.2.10 Tucht 12

1.1.2.11 Betrokkenheid hulpverlening 13

1.1.3 Adviesverstrekking 14

1.1.4 Rondetafels 14

1.1.5 Trajecten 15

1.1.4.1 Aangeboden en opgestarte trajecten 15

1.1.4.2 Verloop opgestarte trajecten 16

1.2 Aanmeldingen vanuit groepen **19**

1.2.1 Aanmeldingen 19

1.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen 19

1.2.1.2 Verdeling over de CLB's 20

1.2.1.3 Scholen 20

1.2.1.4 Leerjaar 21

1.2.1.5 Aantal leerlingen 21

1.2.2 Trajecten 22

1.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten 22

1.2.2.2 Aanbod 22

1.2.2.3 Aantal lesuren 23

2 Secundair onderwijs 25
2.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen 25
2.1.1 Aanmeldingen 25
2.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen 29
2.1.2.1 Geslacht 28
2.1.2.2 Leeftijd 28
2.1.2.3 Leerjaar en onderwijsvorm 29
2.1.2.4 Scholen 31
2.1.2.5 Woonplaats 32
2.1.2.6 Taal 34
2.1.2.7 Schoolse vertraging 35
2.1.2.8 Schoolwissels 35
2.1.2.9 Problematische afwezigheden 37
1.1.2.10 Risicogedrag 39
1.1.2.11 Bijzonderheden schoolse situatie 39
1.1.2.12 Betrokkenheid hulpverlening 40
2.1.3 Rondetafels 42
2.1.4 Trajecten 43
2.1.4.1 Aangeboden trajecten 43
2.1.4.2 Aangeboden trajecten 45
2.1.4.3 Coach op school 47
2.1.4.2 Verloop opgestarte trajecten 48
2.2 Aanmeldingen vanuit groepen 52
2.2.1 Aanmeldingen 52
2.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen 52
2.2.1.2 Verdeling over de CLB's 53
2.2.1.3 Scholen 54
2.2.1.4 Leerjaar en onderwijsvorm 54
2.2.1.5 Aantal leerlingen 55
2.2.2 Trajecten 56
2.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten 56
2.2.2.2 Aanbod 57
2.2.2.3 Aantal lesuren 58
3 Evaluatie 59
3.1 Evaluatie rondetafels 59

3.2 Evaluatie trajecten korte termijn 61

3.3 Evaluatie trajecten lange termijn 61

4 Algemeen advies 63

4.1 Terugkoppeling adviesrapport vorig schooljaar 63

4.1.1 Noden in het basisonderwijs 63

4.1.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek 63

4.1.3 Corona-aanbod als basis voor verbreding van het aanbod 64

4.1.4 Tekort aan aanbod in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs 64

4.2 Huidige prioriteiten en vastgestelde noden 65

4.2.1 Noden in het basisonderwijs 65

4.2.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek 66

4.2.3 Noden in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs 66

4.2.4 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren 66

4.2.5 Kleuters 67

Besluit 68

Inleiding

KANS Centraal Meldpunt Brussel rondde intussen zijn vierde werkingsjaar af. In dit jaar kregen we een voorstel tot meerjarenovereenkomst van VGC. De overeenkomst in intussen van start gegaan en is voor ons een erkenning en bestendiging van de werking die we uitgebouwd hebben. We willen de VGC dan ook graag bedanken voor het vertrouwen en de goede samenwerking.

Met dit vierde jaarrapport geven we graag inzicht in de doelgroep, de gelopen trajecten en de evaluatie van onze rondetafels en van de trajecten. We geven daarnaast ook een samenvatting van het advies dat we naar jaarlijkse traditie aan VGC bezorgden. Zo willen we de lezer niet alleen informeren met de nodige kwantitatieve gegevens, maar willen we ook een kwalitatieve insteek meegeven en aantonen waar we mee bezig zijn.

Na het bewogen einde van het vorige schooljaar, kenmerkte ook dit schooljaar zich met een serieuze corona-impact. Heel wat trajecten startten op in bvb. verkleinde groepen of in een verlaagd aantal dagdelen, heel wat leerlingen volgden deeltijds afstandsonderwijs, CLB's kenden een aangepaste werking i.f.v. de contacttracing. Het jaar was in dat opzicht opnieuw niet volledig vergelijkbaar met een gewone werking. Evoluties zijn moeilijker op te tekenen. Waar zinvol en mogelijk maken we wel de terugkoppeling van cijfers naar het voorgaande schooljaar of breder, naar voorgaande schooljaren.

Trajecten worden steeds centraal aangemeld, wat ons toelaat zowel de doelgroep als de trajecten te monitoren. Dit doen we op basis van een registratietool die we, met de financiële steun van de VGC en het Brussels Gewest, de voorbije jaren ontwikkelden binnen LARS, het digitaal leerlingendossier van de CLB's. Deze monitoring stelt ons in staat dit jaarrapport af te leveren en jaarlijks een adviesrapport over te maken aan VGC. We hechten hier veel belang aan. Door deze monitoring zijn we in staat gerichte beleidsadviezen te formuleren die het aanbod ter preventie van schooluitval in Brussel ten goede komt.

Een belangrijke aanvulling is dat het systeem vooralsnog alleen toegankelijk is voor Brusselse CLB's. Dat zorgt ervoor dat we de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's (voor jongeren die in Brussel wonen of er naar school gaan) apart moeten monitoren. We nemen ze hier wel steeds mee, ofwel in een aangepaste grafiek, ofwel in de tekst. Daarnaast kunnen groepen niet aangemeld worden in LARS. We baseren ons op de output van ons alternatief aanmeldingssysteem voor groepen. De lay-out van de grafieken kunnen daardoor onderling verschillen.

Met dit jaarrapport willen we het beleid en de lezer een aantal inzichten meegeven rond onze doelgroep. Het jaarrapport biedt een weergave van enkele cijfers en ervaringen, maar is geen onderzoek. Bijgevolg wordt de tekst ook beperkt tot de vaststellingen die gedaan kunnen worden op basis van de cijfers. Hier en daar wordt dit aangevuld met enkele praktijkbevindingen en hypothesen.

Er zal regelmatig verwezen worden naar risicofactoren voor schooluitval en onderzoek dat daarrond gedaan werd. We verwijzen hier naar de infobundel die uitgewerkt werd in het kader van de opdracht 'Samen tegen schooluitval Brussel', als referentiepunt voor de studies waarop we ons baseren: https://www.onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Infobundel%20STS_0.pdf.

1 Basisonderwijs

1.1 Aanmeldingen voor individuele leerlingen

1.1.1 Aanmeldingen

Het CLB meldde in het voorbije schooljaar 28 leerlingen uit het basisonderwijs aan bij KANS voor een traject op maat. Dat is minder dan vorig schooljaar (35 reguliere aanmeldingen, niet corona-aanbod) en het schooljaar voorheen (38). De dalende trend gaat in tegen de toenemende signalen die we krijgen vanuit het Brusselse basisonderwijs rond de nood aan meer trajecten voor kinderen in het basisonderwijs. We zien voornamelijk een verklaring in het zeer beperkte aanbod dat er in de eerste helft van het schooljaar was:

- Zoals ook in het vorige jaarrapport aangegeven, was Tigo in januari 2020 niet meer rechtstreeks toegankelijk via KANS. Zij waren onze voornaamste partner, omwille van hun therapeutisch aanbod dat sterk aansloot bij de noden van de doelgroep en omwille van hun locatie in Haren. Met de steun van de VGC konden in 2021 opnieuw trajecten opgestart worden bij Tigo via KANS, maar die mogelijkheid werd pas eind februari geactiveerd. Bovendien waren deze na een maand reeds ingenomen.
- Met het wegvallen van Tigo in het aanbod van KANS, werd het aanbod beperkt tot dagbestedingsplekken in de rand rond Brussel:
    - ’t FramboZENHOF in Liedekerke
    - De Wereld van Indra in Malderen
    - Zorgboerderij Huppeldepup in Humbeek (vanaf 10 jaar)
    - Joert op het domein van Levenslust in Lennik (vanaf 10 jaar)

  Al deze initiatieven zijn bereikbaar met het openbaar vervoer, maar het is en blijft een verplaatsing buiten Brussel en dat is in heel wat situaties niet haalbaar. Het aanbod is intussen goed gekend onder CLB-medewerkers. Meestal wordt eerst nagevraagd bij de ouders of een verplaatsing haalbaar is. Indien niet, wordt ook niet aangemeld, omdat er geen perspectief is.
- Bovendien is het aanbod in de rand ook zeer snel volzet, omdat ook kinderen en jongeren uit de omgeving er worden aangemeld. Op een gegeven moment in het jaar is er gewoon nergens meer plaats. Dit is algemeen bekend, er wordt dan niet meer aangemeld. We roepen daar wel toe op, maar in een situatie van hoge werkdruk, kan hier geen prioriteit aan gegeven worden.
- In de maand mei startte het experimenteel dagbestedingsaanbod op van Abrusco op ’t Neerhof. Er werden 8 plaatsen voorzien. Na een kleine maand hadden we 10 aanmeldingen en sloten we de aanmeldingen af wegens volzet. We merkten dat, eens de mogelijkheid er kwam, er wel snel respons kwam om gebruik te maken van het aanbod.

Dit alles zorgt ervoor dat de cijfers steeds een ondervertegenwoordiging zijn van de werkelijke nood. In de werkgroep ter preventie van uitsluitingen van het LOP basisonderwijs Brussel werd gevraagd deze nood nogmaals te benadrukken. De situaties leren ons dat de gepaste trajecten een definitieve uitsluiting kunnen voorkomen. We zijn dan ook zeer verheugd met de opstart van het nieuwe dagbestedingsaanbod van Abrusco op ’t Neerhof.

In grafiek 1 vindt u informatie betreft het aantal aanmeldingen per CLB en de spreiding van de aanmeldingen over het schooljaar. 26 aanmeldingen werden gedaan vanuit Brusselse CLB's (zie grafiek): 12 vanuit CLB N-Brussel, 8 vanuit VCLB Pieter Breughel en 6 vanuit CLB GO! Brussel.

Twee kinderen werden aangemeld vanuit een niet-Brussels CLB voor leerlingen woonachtig in het BHG: CLB Kompas. De aanmeldingen uit de niet-Brusselse CLB's zijn niet opgenomen in de grafieken, aangezien deze niet via de registratietool in LARS gegenereerd kunnen worden. Er wordt wel telkens melding gemaakt van deze aanmeldingen in de tekst.

Grafiek 1: Aanmeldingen per CLB voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

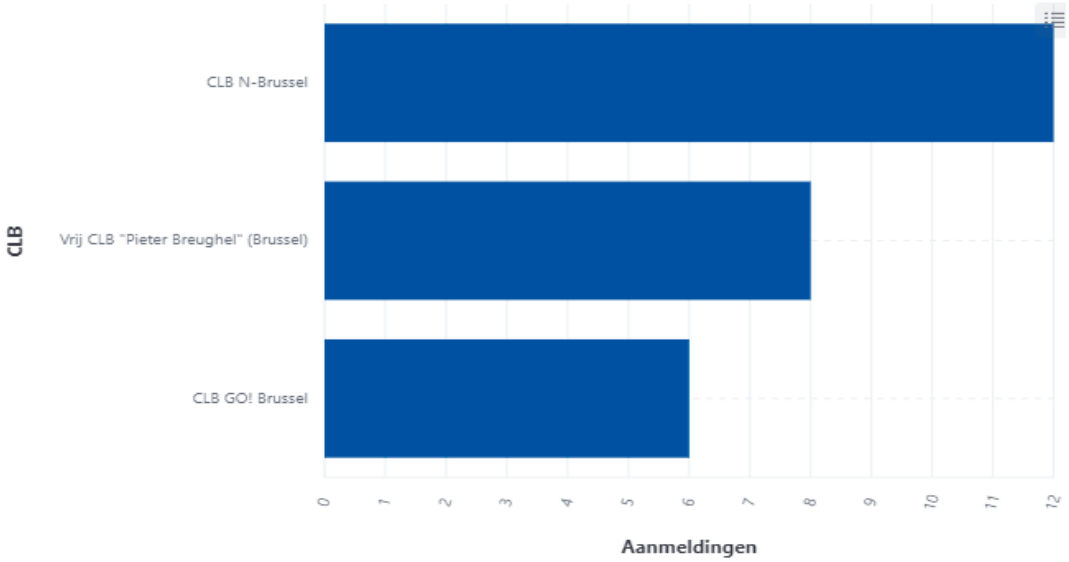

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 2: Spreiding aanmeldingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

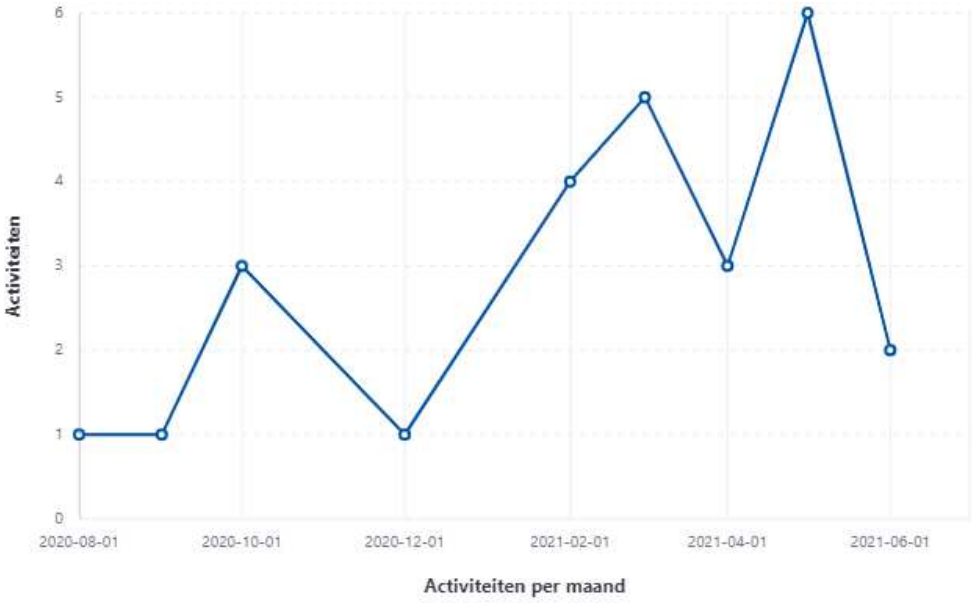

Bron: KANS-registratietool LARS

In grafiek 2 zien we een heel andere tijdslijn dan in de voorbije jaren. Aanmeldingen komen dit schooljaar pas volop binnen vanaf de maand februari, met een piek einde schooljaar, wat we kunnen toeschrijven aan de opstart van Abrusco op ’t Neerhof en het openstellen van Tigo-trajecten via KANS, zoals hierboven toegelicht.

1.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

1.1.2.1 Geslacht

Er werden dit schooljaar 27 jongens en 1 meisjes aangemeld. De genderongelijkheid in onze aanmeldingen is sprekend. Jongens kampen in het algemeen meer met motivatie- en gedragsproblemen en zullen bij moeilijkheden vaker externaliserend gedrag vertonen. Uit het Procrustesonderzoek blijkt dat de oververtegenwoordiging van vrouwelijke leerkrachten in het onderwijs dit versterkt. Vrouwen en mannen appreciëren onbewust vaak andere eigenschappen in kinderen. De ‘typische meisjeskenmerken’ worden daarin meer versterkt door vrouwelijke leerkrachten, daar waar de ‘typische jongenskenmerken’ negatiever worden gepercipieerd in een onderwijscontext en sneller worden afgestraft. Zoals jaarlijks wordt benadrukt, valt er heel wat te zeggen voor gendersensitief onderwijs.

1.1.2.2 Leeftijd en leerjaar

Grafiek 3 geeft de verdeling weer van de aanmeldingen voor het basisonderwijs naar leeftijd. Dit is de leeftijd van het kind op het moment van aanmelding. We stellen een goede spreiding vast over de leeftijden heen, met de sterkste vertegenwoordiging bij de 8-, 10 en 11-jarigen. De grafiek is relatief goed vergelijkbaar met die van vorig schooljaar.

Grafiek 3: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

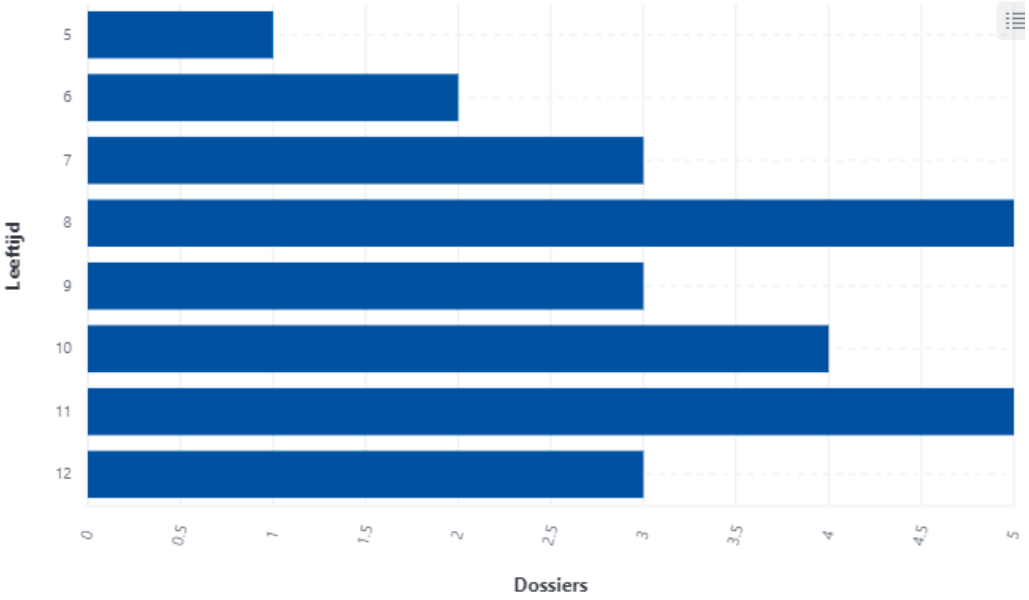

Bron: KANS-registratietool LARS

In de volgende grafiek zien we de verdeling naar leerjaar. In het buitengewoon onderwijs kan je niet echt spreken van leerjaren. Hiervoor werden de onderwijstypes opgenomen. Dit maakt meteen ook duidelijk dat de verdeling naar leerjaar in het gewoon onderwijs toch wat verschilt van de verdeling naar leeftijd.

Wat meteen opvalt, is de uitschieter in het 5e leerjaar (7) ten opzichte van de andere leerjaren. Dit wordt gevolgd door het 2e leerjaar (4). Voor de andere leerjaren kregen we een of twee aanmeldingen.

Daarnaast valt ook de relatief grote groep aanmeldingen op uit het buitengewoon onderwijs (11), zeker tegenover vorig schooljaar (3). De meesten hiervan ontvingen we wanneer het aanbod voor Abrusco op't Neerhof werd voorgesteld. In het buitengewoon basisonderwijs werd voornamelijk aangemeld vanuit type 9 (autismespectrumstoornis zonder mentale beperking) (4 + 2 van buiten Brussel).

Algemeen kunnen we stellen dat de jonge leeftijd van deze kinderen in combinatie met het moeizaam functioneren op school een grote risicofactor betekent naar schooluitval toe. Het is dan ook essentieel hen van jongs af goed op te volgen en de nodige begeleiding te voorzien.

Grafiek 4: Verdeling van de aanmeldingen naar klas voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

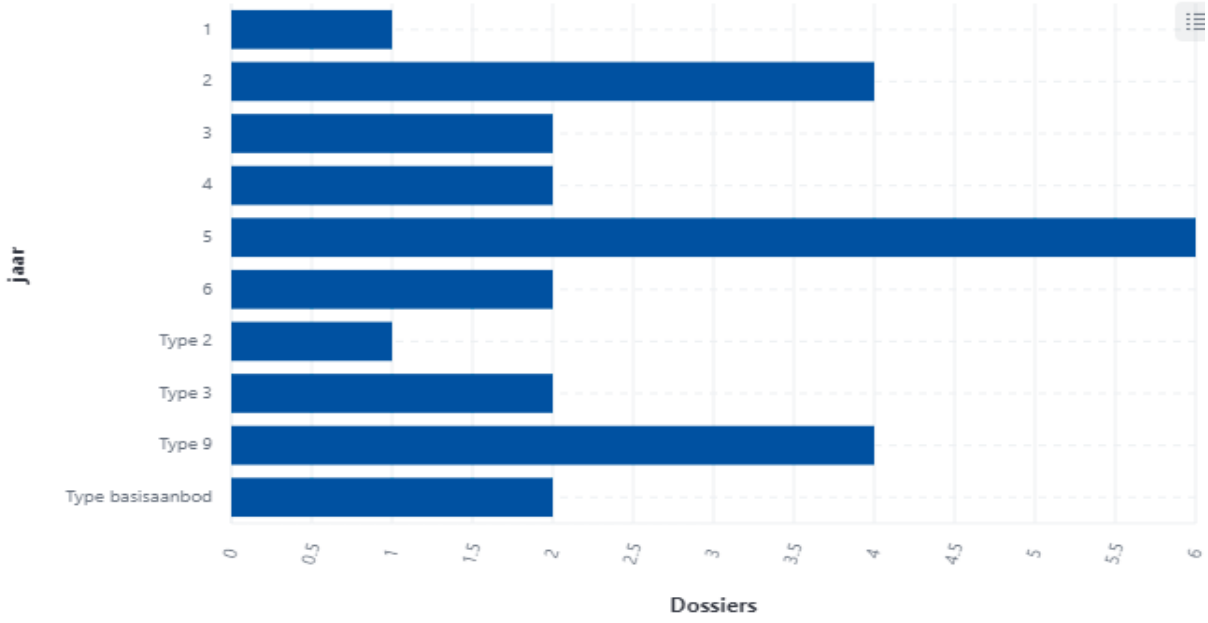

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.3 Scholen

Omwille van privacyredenen kunnen we geen cijfers opnemen in dit jaarrapport over de aanmeldende scholen. We geven wel graag onze bevindingen mee.

Er is een goede spreiding over de basisscholen. Op vier scholen na, kregen we van al de aanmeldende scholen één aanmelding. Drie scholen meldden twee leerlingen aan. Eén school voor buitengewoon onderwijs meldde zes leerlingen aan. Dit schooljaar was er maar één aanmelding van een niet-Brusselse school. Vorig schooljaar waren dat er vier.

Voor de volledigheid geven we mee dat niet elke aanmelding wordt omgezet in een traject. Daarover meer in het hoofdstuk rond de opgestarte trajecten.

1.1.2.4 Woonplaats leerling

Tabel 1 geeft een overzicht van de woonplaats van de aangemelde leerlingen uit het basisonderwijs. We zien geen uitgesproken concentraties van aanmeldingen, wel koplopers Sint-Jans-Molenbeek, Jette en Sint-Aghatha-Berchem met elk drie aanmeldingen. Zes leerlingen werden aangemeld vanuit een Brusselse school, maar zijn zelf niet woonachtig te Brussel.

Tabel 1: Aanmeldingen basisonderwijs naar woonplaats leerling, schooljaar 2020-2021

Gemeente	Aanmeldingen
1080 Sint-Jans-Molenbeek	3
1090 Jette	3
1082 Sint-Agatha-Berchem	3
1030 Schaarbeek	2
1070 Anderlecht	2
1000 Brussel-Stad	2
1020 Laken	2
1210 Sint-Joost-ten-Node	2
1050 Elsene	1
1060 Sint-Gillis	1
1190 Vorst	1
1851 Humbeek	1
1853 Strombeek-Bever	1
1702 Groot-Bijgaarden	1
1560 Hoeilaart	1
1933 Sterrebeek	1
1982 Weerde	1
Totaal	**28**

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.5 Taal

Onderstaande grafiek geeft de verdeling van de aanmeldingen voor basisonderwijs weer naar thuistaal. De meerderheid van de leerlingen hebben als thuistaal Frans (13), gevolgd door Nederlands (8) of een andere taal (6). Die verdeling is herkenbaar en ligt binnen de verwachtingen. Bij andere talen wordt voornamelijk Arabisch (4) aangehaald, naast Turks (1).

Grafiek 5: Verdeling van de aanmeldingen naar thuistaal voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

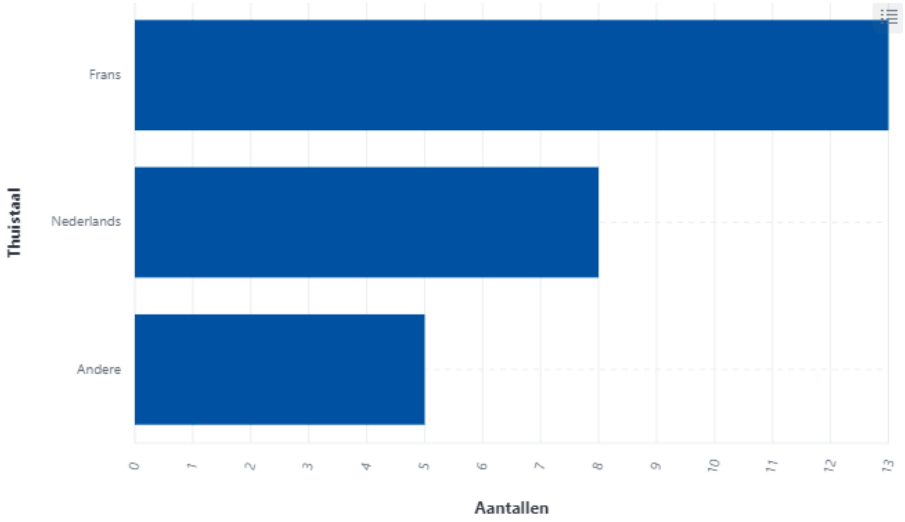

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.6 Schoolse vertraging

Grafiek 6 geeft het aantal jaren schoolse vertraging weer dat de leerlingen uit het basisonderwijs hebben bij aanmelding bij KANS. Er werden daarbij iets meer leerlingen aangemeld mét schoolse vertraging als zonder, wat op zich vrij veel is gezien de jonge leeftijd van de kinderen. Enkele kinderen hebben daarbij 2 of 3 jaar schoolse vertraging.

Grafiek 6: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

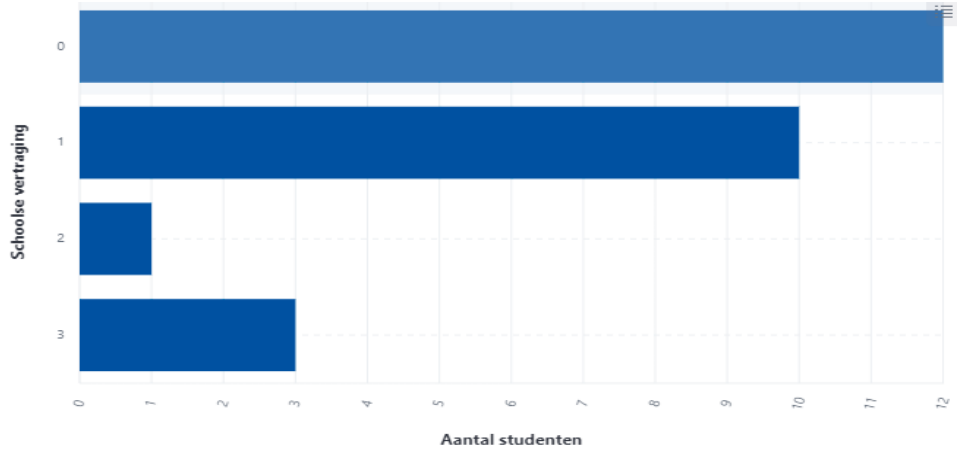

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.7 Schoolwissels

Onderstaande grafiek geeft het aantal basisscholen weer voor kinderen die werden aangemeld bij KANS. Minder dan de helft van de leerlingen kende geen schoolwissel en had één school. Ondanks de relatief jonge leeftijd van de aangemelde kinderen hadden verschillende kinderen één, twee of zelfs een kind had zes schoolwissels achter de rug.

Dat is bijzonder veel, als we weten dat schoolwissels een belangrijke voorspeller voor schooluitval zijn. Ze kunnen de schoolbinding van de leerling behoorlijk aantasten. Het opnieuw moeten integreren in een school is een uitdaging en kan negatieve schoolse ervaringen met zich meebrengen. Meer dan de helft van de aangemelde leerlingen bij KANS kende reeds schoolwissels in het basisonderwijs. Dit ligt wel binnen de verwachtingen gezien het kwetsbare profiel van deze groep kinderen.

Grafiek 7: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal schoolwissels voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

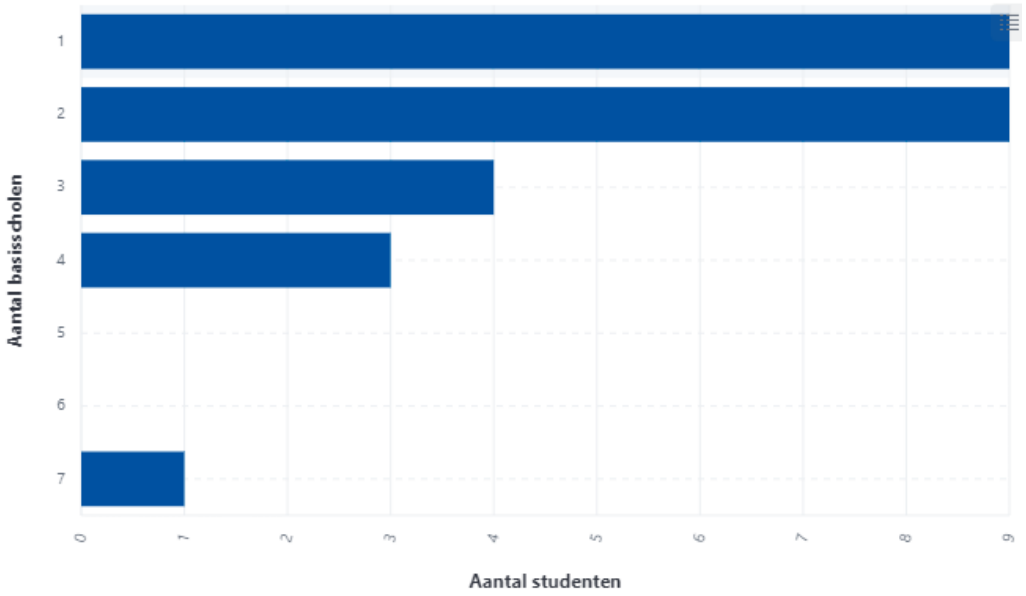

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.8 Problematische afwezigheden

Bij een aanmelding bij KANS worden ook steeds de afwezigheidscodes bevraagd. We kozen ervoor om de B-codes te registreren (B = halve dag problematisch afwezig), de Z-codes (Z = ziek, zowel met doktersattest als met ziektebriefje van thuis) en een restcategorie ‘overige afwezigheden’. Op die manier krijgen we niet alleen zicht op de vertegenwoordiging van problematisch afwezige leerlingen in ons doelpubliek, we krijgen ook meteen zicht op de algemene afwezigheid van de leerling. Vaak hebben leerlingen immers al heel wat afwezigheden gecumuleerd vooraleer ze B-codes beginnen opbouwen.

Zoals we ook de vorige jaren reeds concludeerden, zien we binnen het basisonderwijs amper leerlingen met problematische afwezigheden in ons doelpubliek. Bij het hoofdstuk rond risicogedrag zullen we ook zien dat kinderen in het basisonderwijs vooral worden aangemeld met gedragsproblemen. Uiteraard kan dit ook gepaard gaan met afwezigheden, maar dat stellen we niet vast voor onze doelgroep. Leerplichtbegeleiding is een opdracht van het CLB en zal, indien zeer problematisch, eerder een weg afleggen binnen hulpverlening.

In onderstaande grafiek geven we ter info de verdeling weer voor B- en Z-codes voor de aangemelde leerlingen uit het basisonderwijs. De grafiek voor overige afwezigheden wordt hier niet weergegeven, omdat ze exact hetzelfde beeld geeft. De grafieken geven een duidelijk beeld: de grote meerderheid van de leerlingen heeft geen problematische afwezigheden.

Grafiek 8: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B- en Z-codes voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

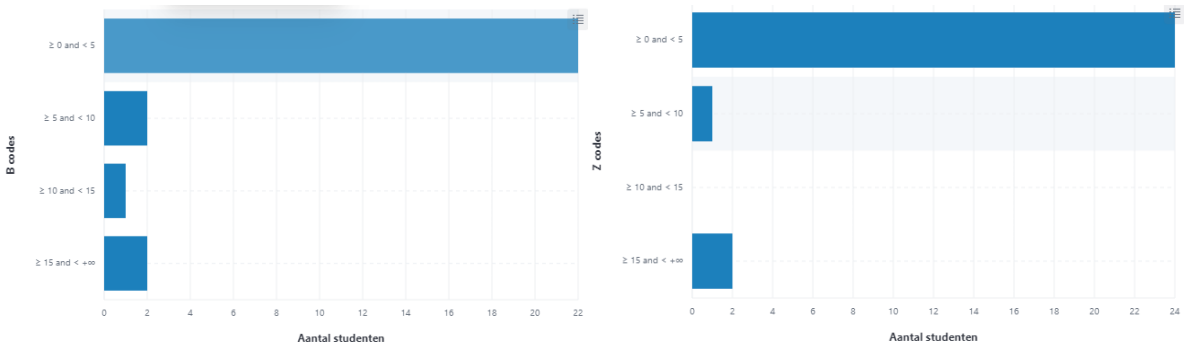

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.2.9 Risicogedrag

De overgrote meerderheid van de aanmeldingen in het basisonderwijs (26 van de 28!) worden gedaan in het kader van gedragsproblemen. Twee leerlingen werden aangemeld omwille van demotivatie, één leerling werd aangemeld omwille van internaliserend gedrag en depressieve kenmerken. Eén leerling omwille van de nood aan een rustmoment omwille van zijn beperking.

1.1.2.10 Tucht

Aangezien de aanmeldingen vanuit het basisonderwijs bij KANS meestal gedragsproblemen betreffen, vragen we steeds na of er al dan niet tucht lopende was voor de aangemelde leerling. We stellen volgende cijfers vast:

- Voor één leerling was er reeds een tuchtprocedure opgestart bij aanmelding
- Voor 11 leerlingen dreigde een tuchtprocedure bij aanmelding
- Eén leerling was op het moment van aanmelding reeds uitgesloten

Deze cijfers zijn vergelijkbaar met vorig schooljaar (12).

Het is daarnaast zinvol mee te geven dat in het schooljaar 20-21 zeven leerlingen definitief werden uitgesloten in het basisonderwijs in Brussel. Deze info werd verkregen via het LOP basisonderwijs op basis van registratie in Discimus, al moet de kanttekening gemaakt worden dat de cijfers niet 100% betrouwbaar zijn. Ze zijn allicht een onderschatting van de situatie, omdat uitsluitingen niet altijd geregistreerd worden.

We bereikten allicht een deel van de doelgroep. Uiteraard bereiken we die niet volledig. We vermoeden dat dat vooral te maken heeft met het beperkte aanbod dat voorhanden was en de nodige verplaatsingen buiten Brussel. Daarnaast is voor sommige leerlingen eerder een hulpverleningssetting aangewezen of wordt een weg afgelegd naar buitengewoon onderwijs toe.

1.1.2.11 Betrokkenheid hulpverlening

In de aanmeldingsfiche wordt gepeild naar de ambulante en residentiële hulpverlening die betrokken is op het moment van aanmelding. De betrokkenheid van het ondersteuningsnetwerk wordt afzonderlijk bevraagd in een apart item. Hieruit blijkt dat bij 6 aanmeldingen het ondersteuningsnetwerk betrokken was.

Er werden geen kinderen aangemeld die verblijven in een residentiële setting. Dat is op zich wel opvallend. Met het lerende netwerk jeugdhulp-onderwijs wordt ingezet op het versterken van de kennis van KANS-trajecten binnen welzijn.

Kijken we naar de betrokken ambulante hulpverlening in onderstaande tabel, stellen we het volgende vast:

- Het is opvallend vast te stellen dat meer dan een vierde van de aangemelde kinderen een traject loopt binnen psychiatrie (8). Dat is een stijging tegenover vorig schooljaar (3). We gaan uit van een positieve evolutie, namelijk dat meer ouders van kinderen die er nood aan hebben, hun weg naar psychiatrie vinden, onder meer onder impuls van het Paika-project.
- Opvallend is eveneens dat psychologische begeleiding vorig schooljaar het hoogst scoorde, dit jaar was dat slechts bij één leerling het geval.
- CGG was in 4 casussen actief en staat op de tweede plaats.
- ‘Andere’ verwees bij nazicht naar organisaties die begeleiding in de thuiscontext aanbieden. Voor 5 casussen was contextbegeleiding actief.
- Verder waren volgende organisaties betrokken in casussen: Sociale Dienst Jeugdrechtbank (2), crisisbegeleiding (1), JAC/CAW (1), psychologische begeleiding (1) en Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (1)

Grafiek 9: Verdeling van de aanmeldingen naar betrokken hulpverlening voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

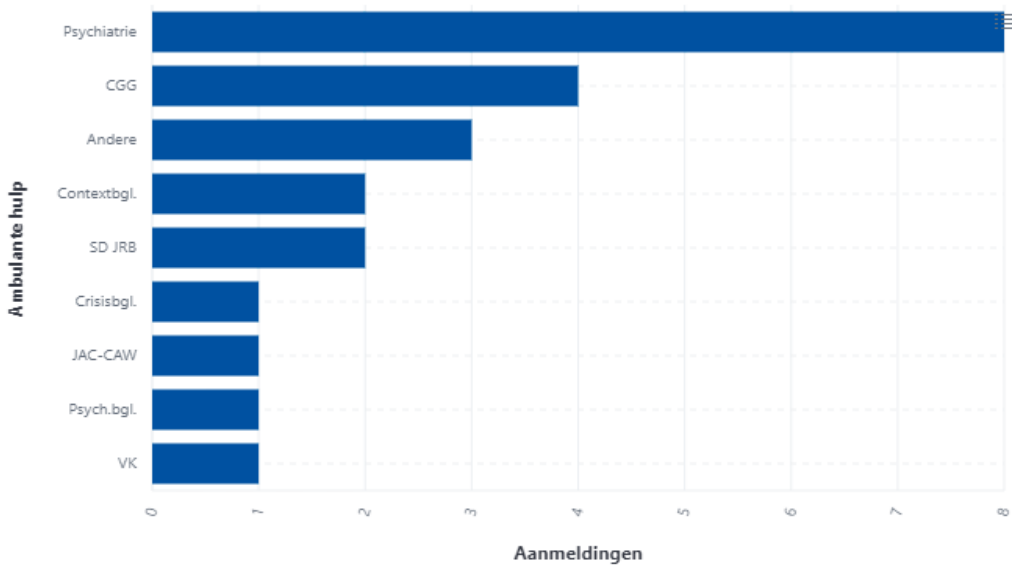

Bron: KANS-registratietool LARS

1.1.3 Adviesverstrekking

Vanuit KANS maken we steeds de afweging of een traject via KANS aangewezen is. Soms zijn de problematieken zo zwaar dat ze minder passen binnen het aanbod van onze partners. In dat geval denken we eerder richting hulpverlening als dat nog niet geactiveerd werd. Soms is er geen aanbod binnen KANS dat tegemoet komt aan de gestelde vraag. In beide gevallen geven we een advies. Dat gebeurde vorig jaar slechts in één situatie in het basisonderwijs. We zien dit als een teken van een goede kennis bij het CLB van wat mogelijk is binnen KANS. In het verleden lagen deze cijfers hoger.

1.1.4 Rondetafels

KANS organiseerde dit schooljaar, net als vorig schooljaar, 2 rondetafels in het kader van trajecten in het basisonderwijs. In het basisonderwijs doen we eerder in beperkte mate rondetafels gezien het beperkte aanbod. De mogelijkheden qua verplaatsing voor de ouders zijn vaak doorslaggevend.

Vóór de aanmelding bij KANS wordt door het CLB vaak al navraag gedaan bij de ouders of de verplaatsing haalbaar is. Op basis daarvan wordt beslist al dan niet aan te melden. Hoewel elke setting zijn eigenheid heeft, bieden ze een gezamenlijk aanbod aan: een dag tot rust komen in een andere, vaak groene omgeving. Op basis van de aanmelding kan gekozen worden voor eerder individuele begeleiding, het al dan niet interesse hebben in het werken met dieren e.d. Die informatie is vaak reeds aanwezig in de aanmelding. De CLB's weten wat de keuze is en stofferen de aanmelding met de nodige input, zodat we op basis daarvan een inschatting kunnen maken, zoniet verhelderen we telefonisch. Gezien de beperkte keuze kan meestal vlot een oriëntatie naar één van de partners worden gedaan, zonder rondetafel. Deze partners organiseren dan hun eigen rondetafel waarin ze de noden uitklaren

en in kaart brengen, alvorens op te starten. Naar volgend schooljaar toe zal deze situatie veranderen, met een ruimer aanbod van trajecten.

In sommige situaties blijkt een rondetafel toch wenselijk, vooral in het kader van het samenbrengen van de betrokkenen, zodat de neuzen in dezelfde richting staan. In die situaties is afstemming nodig en wordt samen beslist wat het meest wenselijke traject is, vaak breder dan alleen KANS. Dat zijn eerder uitzonderingen.

1.1.5 Trajecten

1.1.5.1 Aangeboden en opgestarte trajecten

Er werden 28 leerlingen aangemeld uit het basisonderwijs. Voor twee leerlingen werd geen traject voorgesteld. Voor een leerling werd aangegeven na de aanmelding een traject toch niet te zien zitten omwille van bezorgdheid rond corona. Voor een andere leerling was dat omwille van praktische redenen.

Er werden 29 trajecten geïnitieerd door KANS voor 26 leerlingen. Drie leerlingen combineerden een traject bij twee aanbieders. De trajecten per aanbieder zijn terug te vinden in onderstaande grafiek.

Grafiek 10: Aantal trajecten per aanbieder voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

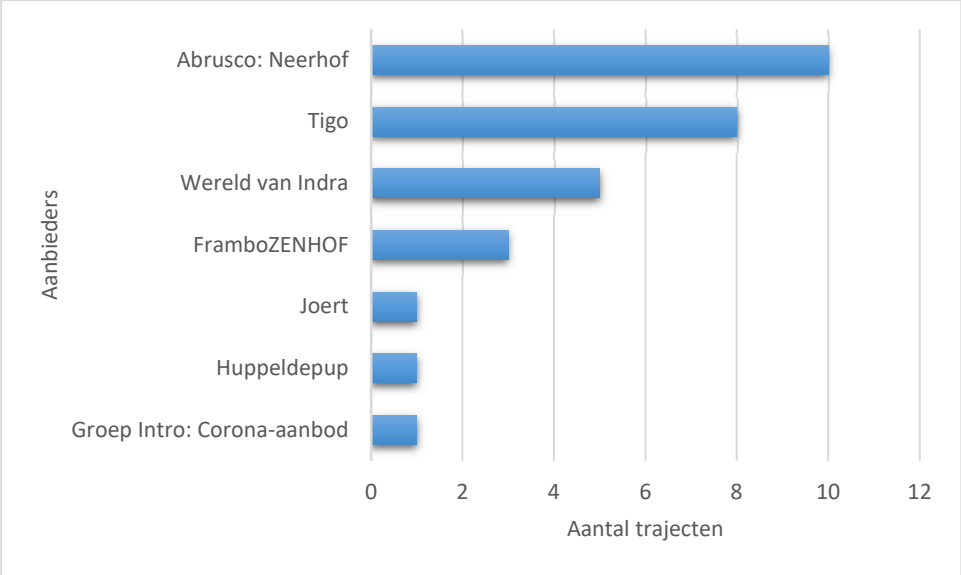

Bron: KANS-registratietool LARS

Het aanbod van Abrusco op ’t Neerhof genereerde het hoogste aantal trajecten. Nochtans werd het aanbod pas gelanceerd voor opstart in mei. Binnen de maand kregen we 10 aanmeldingen, waarna we communiceerden dat het aanbod voor het betreffende schooljaar volzet was, er waren immers maar 8 plaatsen binnen de experimentele werking van mei en juni. Het geeft wel duidelijk de nood aan dergelijke trajecten, gezien de plotse toename in aanmeldingen. Het overige aanbod vraagt verdere verplaatsingen of was volzet.

Acht kinderen werden doorverwezen naar Tigo voor een traject. De mogelijkheid voor aanmelding bij Tigo via KANS startte pas op in februari – maart. Vanaf dan kwamen nog acht aanmeldingen binnen voor de resterende maanden van het schooljaar.

Naar de Wereld van Indra werden vijf kinderen uit het basisonderwijs doorverwezen, naar het FramboZENHOF drie. Bij de andere partners liepen er eerder sporadisch trajecten voor het basisonderwijs

Alle bovenvermelde trajecten werden aangemeld bij KANS en door KANS aangemeld bij een van de trajectaanbieders. Een aantal van deze trajecten (12) werden uiteindelijk niet opgestart, om volgende redenen:

- 7 trajecten werden niet opgestart omwille van redenen bij de aanbieder. In dit geval ging het over trajecten die volzet waren.
- 3 trajecten werden niet opgestart omwille van praktische redenen. Dat houdt meestal verband met de verplaatsing die niet haalbaar is, maar kan ook over een verhuis of een verandering van school gaan.
- 1 traject werd niet opgestart omdat de ouders het uiteindelijk niet zagen zitten
- 1 traject werd niet opgestart omwille van coronagerelateerde angst

1.1.5.2 Verloop opgestarte trajecten

a. Duurtijd trajecten

Vorig jaar had de meerderheid van de trajecten een duurtijd van langer dan drie maanden (68%). Dit schooljaar is dat anders. Twaalf trajecten kenden een duurtijd van minder dan 3 maanden, dat is inclusief de trajecten waar de ouders na kennismaking beslisten toch niet op te starten.

De duurtijd van de trajecten hangt in sterke mate samen met het aanbod. Tigo-trajecten zijn per definitie langduriger trajecten, daar waar de trajecten van Abrusco op het Neerhof bvb. een maximumduur kenden van 8 weken (experimenteel aanbod einde schooljaar).

Tabel 2: Duurtijd van trajecten in het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

Duurtijd	Aantal trajecten
> 3 maanden	5
1-3 maanden	6
< 1 maand	6

Bron: KANS-registratietool LARS

b. Aantal dagdelen per week

Een dagdeel is een halve school-/werkdag. De meeste aanbieders voor het basisonderwijs bieden een vast aantal dagdelen per week aan, dat is meestal één volle dag per week (2 dagdelen) of uitzonderlijk een halve dag (1 dagdeel). In sommige gevallen kan hier flexibel mee omgegaan worden, bv. kortstondig naar aanleiding van een crisis. Dit schooljaar was er één traject van een halve dag, één van vier dagdelen per week en alle overige trajecten liepen gedurende 1 dag per week (dagdelen).

c. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, verwijst dat naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet, zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt. Twee trajecten werden vroegtijdig stopgezet, een omwille van praktische reden, een omwille van draagkracht van de aanbieder. We krijgen een beeld van de opgestarte en stopgezette trajecten in onderstaande grafiek.

Grafiek 11: Opgestarte en vroegtijdig stopgezette trajecten aanbieders, schooljaar 2020-2021

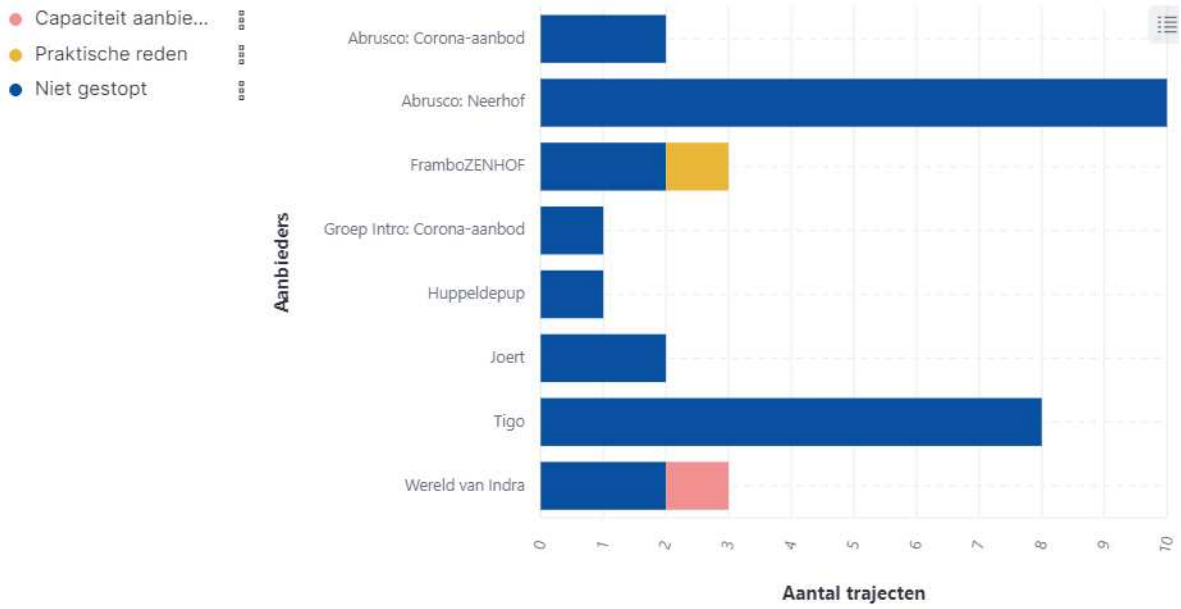

Bron: KANS-registratietool LARS

Bij afronding brengen we ook steeds het perspectief bij afronding in kaart, met name hoe loopt deze leerling zijn traject verder. Het perspectief bij afronding is divers, zoals zichtbaar in onderstaande grafiek. 3 leerlingen keren terug naar hun school, 4 leerlingen veranderen van school (maar niet om tuchtredenen, is aparte categorie), één leerling zijn traject wordt volgend schooljaar verdergezet, twee

leerlingen stromen door naar een andere schoolexterne interventie, één leerling volgt een alternatieve leerweg en jammer genoeg zit één leerling thuis bij afronding van het traject.

We zien opnieuw, net zoals vorig schooljaar, dat geen enkele leerling van school veranderde omwille van tuchtredenen, want dat is een aparte categorie. We zijn blij dit te blijven vaststellen, aangezien deze leerlingen in de meeste gevallen worden aangemeld omdat de draagkracht van de school wordt overschreden. Een uitsluiting behoort dan vaak tot de mogelijkheden. We stellen in de dagdagelijkse praktijk ook vast dat het aanbod een belangrijke buffer is naar uitsluitingen toe en bijgevolg ook naar schooluitval toe. Als kinderen immers al uitsluiting op school moeten ervaren op die jonge leeftijd, kan dat een belangrijke breuk met onderwijs betekenen voor hun verdere schoolloopbaan.

Grafiek 12: Perspectief bij afronding traject voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

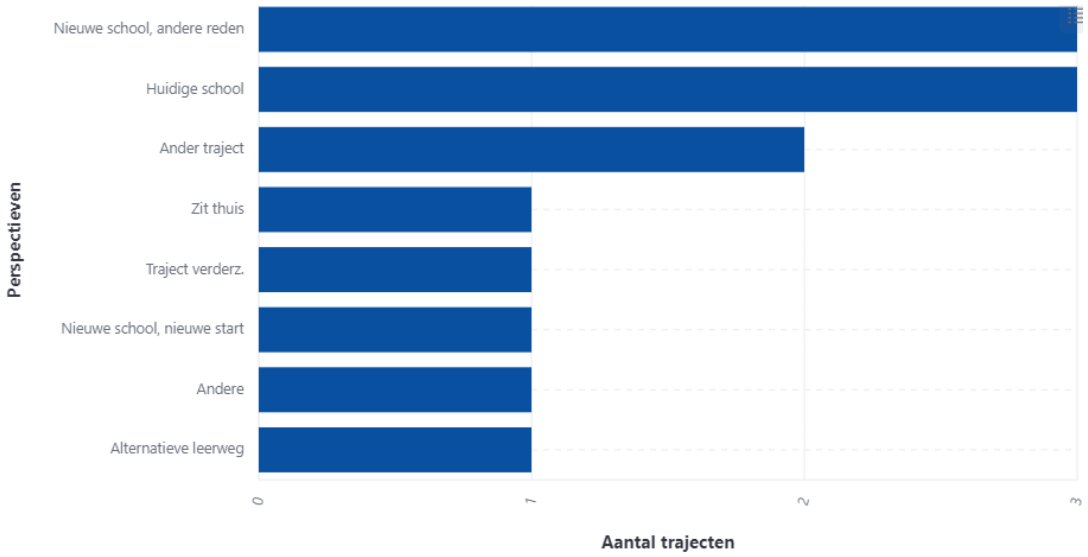

Bron: KANS-registratietool LARS

1.2 Aanmeldingen voor groepen

1.2.1 Aanmeldingen

Het aanbod voor groepen wordt in het basisonderwijs uitsluitend aangeboden door Abrusco. CLB's kunnen op vraag van de school een klasgroep aanmelden voor een preventiever of interveniërend aanbod, specifiek vanuit de invalshoek van weerbaarheidsversterking. Daarnaast kan de school ervoor kiezen een groepje samen te stellen van kinderen, waarvoor het versterken van weerbaarheid aangewezen is. Er wordt dan groepstraining aangeboden op school. Tenslotte startte dit jaar ook de module 'herstel' op voor het basisonderwijs. Abrusco biedt in dat kader herstelgesprekken, hergo en no blame (aanpak pesten) aan. Omdat het hier ook een aanbod voor meer dan 1 leerling betreft, wordt het opgenomen in het groepsaanbod.

We kregen dit schooljaar **39 aanmeldingen voor 46 aangemelde groepen** in het basisonderwijs, 8 daarvan werden overgezet van het vorige schooljaar, omdat het aanbod toen volzet was of omwille van coronamaatregelen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen aanmeldingen en aangemelde groepen, omdat het voor het proactieve aanbod (themawerking) ook mogelijk moet zijn om meer dan één klasgroep aan te melden rond hetzelfde thema.

Vorig schooljaar waren dat 30 aanmeldingen voor 40 aangemelde groepen. Op zich is een zuivere vergelijking met vorige schooljaren moeilijk, omwille van de coronamaatregelen. Deze zorgden er mogelijks voor dat er minder werd aangemeld gezien de geldende maatregelen. Toch geven we graag vergelijkende cijfers mee die als basis kunnen dienen voor vergelijkingen in de volgende schooljaren. Uit deze cijfers blijkt een gestage toename in de voorbije jaren.

Tabel 3: Evolutie groepsgerichte aanmeldingen van schooljaar 17-18 tot schooljaar 20-21

Schooljaar	17-18	18-19	19-20	20-21
Groepsgerichte aanmeldingen	13	26	40	46

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen

In onderstaande grafiek zien we de spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen over het schooljaar. Hier wordt wel gewerkt met de effectieve aanmeldingsdata (en dus de 39 aanmeldingen).

We zien de aanmeldingen vooral binnenkomen in het eerste trimester en januari. Nadien nemen de aantallen verder af. In het basisonderwijs is dit anders dan in het secundair onderwijs. Met meestal één of twee juffen voor de klas, wordt snel aangevoeld wat de noden zijn van de klasgroep. In een eerste periode wordt, conform het zorgcontinuüm, ingezet op acties vanuit de school. Wanneer dit onvoldoende blijkt te werken, kan geopteerd worden voor een schoolextern aanbod. Aanmeldingen later op het schooljaar betreffen eerder aanmeldingen voor herstelgerichte interventies.

Grafiek 13: Spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

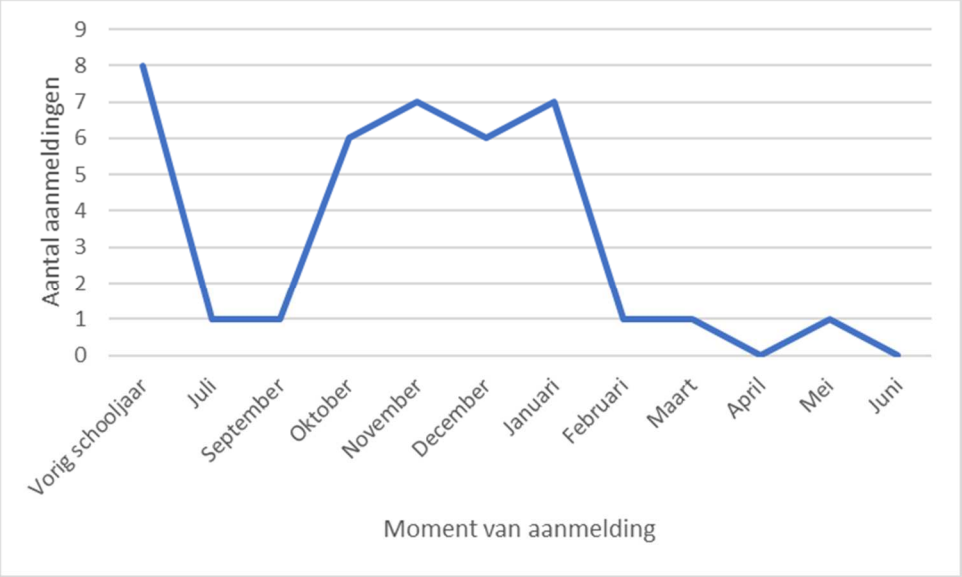

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.2 Verdeling over de CLB's

In onderstaande tabel zijn de aanmeldingen en aangemelde groepen per CLB opgenomen. Er is een goede spreiding over de centra.

Tabel 4: Aanmeldingen per CLB voor het groepsgericht aanbod in het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

CLB	Aanmeldingen	Aangemelde groepen
CLB GO! Brussel	15	17
CLB N-Brussel	10	15
Vrij CLB Pieter Breughel	14	14
Eindtotaal	39	46

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.1.3 Scholen

Omwille van privacyredenen kunnen we geen cijfers opnemen betreft het aantal aanmeldingen per school. We kunnen wel onze bevindingen meegeven. We zien een goede spreiding over de basisscholen. Zes scholen deden twee aanmeldingen, twee scholen deden 3 aanmeldingen. Alle overige scholen deden één aanmelding.

1.2.1.4 Leerjaar

Er werden 46 groepen aangemeld, 38 voor het gewoon basisonderwijs en 8 voor het buitengewoon basisonderwijs (Bubao). In onderstaande tabel zien we de verdeling naar leerjaar voor het gewoon basisonderwijs. De vraag is duidelijk het hoogst in de derde graad (25).

Er werden daarnaast één aanmelding gedaan voor een zelf samengesteld groepje (zsg). In die situaties stelt de school zelf een groepje leerlingen samen om te werken rond weerbaarheid. Gezien de mengvorm kunnen we niet verwijzen naar een leerjaar.

Grafiek 14: Verdeling van de aanmeldingen volgens leerjaar voor klasacties in het gewoon basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

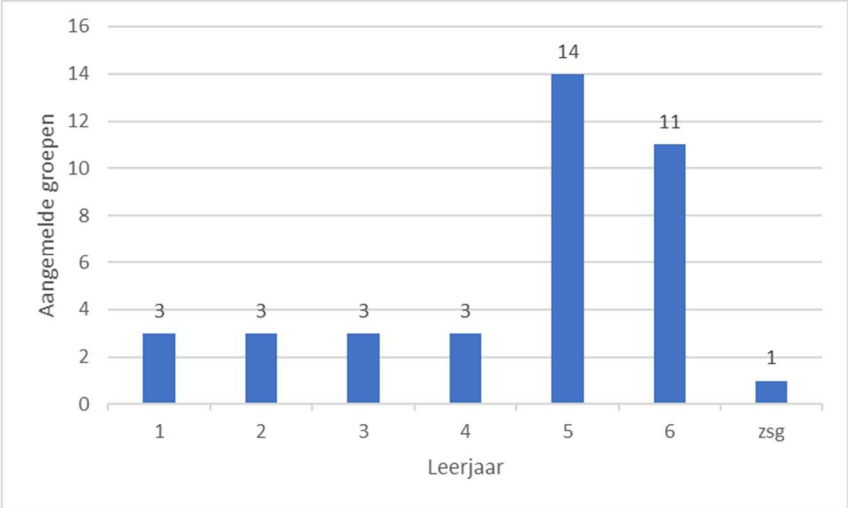

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

Voor het buitengewoon basisonderwijs waren er acht aanmeldingen. Twee aanmeldingen voor type basisaanbod, waaronder een samengestelde groep en zes voor type 7, waaronder eveneens een zelf samengestelde groep.

1.2.1.5 Aantal leerlingen

Er werd voor 46 groepen een interventie aangevraagd, samen goed voor 794 leerlingen. Dit is opnieuw een stijging tegenover vorig schooljaar (701). Het is belangrijk mee te geven dat niet elk traject effectief werd opgestart, meer daarover in het volgende punt. Er werd voor 736 leerlingen een traject opgestart, wat behoorlijk meer is dan vorig schooljaar (554), wat uiteraard veel te maken had met de coronacrisis- en maatregelen.

1.2.2 Trajecten

1.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten

Voor de 46 aangemelde groepen konden zes trajecten niet opgestart worden. Redenen hiervoor waren:

- Aanmelding voor kleuterklas (niet in het aanbod) (1)
- Reeds opgenomen door school, de vraag vervalt (2)
- De school had andere verwachtingen, dus de vraag vervalt (1)
- Wachtlijst, de aanmelding wordt volgend schooljaar herbekeken (2)

40 trajecten werden dus opgestart door Abrusco. Daarbij kan het zijn dat het traject vroegtijdig moet worden stopgezet. Dat was in drie situaties het geval. In twee situaties was dat omwille van coronamaatregelen, in één situatie is de reden onbekend.

In totaal werden dus 37 trajecten effectief opgestart en volledig doorlopen. Dit was voor 662 leerlingen het geval.

1.2.2.2 Aanbod

In onderstaande tabel vindt u de modules terug waarvoor aangemeld werd. We verkiezen deze op te nemen en niet de effectief gelopen trajecten, omdat dit een beter beeld geeft van de noden.

Ter verduidelijking geven we nog mee dat klasacties interveniërend zijn en dus inzetten op moeilijkheden die zich stellen in een klasgroep, allen vanuit het werken rond weerbaarheid. Themawerking zijn preventieve workshops die gegeven worden, eveneens vanuit werken rond weerbaarheid, die vertrekken vanuit een proactief aanbod: men wil voorkomen dat iets een groot probleem wordt, waardoor preventief met de klasgroep tijdens één contactmoment wordt gewerkt. Klasacties omvatten meestal een zestal contactmomenten.

Tabel 5: Aangeboden modules in het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

Module	Aantal
Klasactie	38
Themawerking	1
Herstel	4
Eindtotaal	**43**

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

We zien dat de overgrote meerderheid klasacties waren. Allicht is het aanbod van herstel en themawerking nog minder bekend. Begin schooljaar 21-22 zal een infomoment georganiseerd worden bij KANS waar de basisscholen op uitgenodigd zullen worden, zodat ze goed kunnen inschatten welk aanbod er voorhanden is. Dat was totnogtoe niet het geval, gezien de beperktheid van het aanbod.

Kijken we naar de inhoud van de klasacties, dan komen volgende thema's aan bod:

- Leren werken aan weerbaarheid, zelfbeheersing en grenzen stellen (25)
- Klassikaal ondersteunen van klasdynamiek (5)
- Klassikaal werken aan verbindende communicatie (3)
- Klassikaal ondersteunen van de onderlinge relatie tussen leerlingen (vb. pestgedrag, grensoverschrijdend gedrag, kliekjesvorming e.d.) (2)

Het specifiek werken rond weerbaarheid, grenzen stellen en zelfbeheersing steekt er duidelijk bovenuit. Dat is ook hoe het aanbod zich voornamelijk profileerde, vertrekkend vanuit de Weer-Staan methodiek.

In onderstaande tabel ziet u hoeveel leerlingen ondersteund werden vanuit elke module.

Tabel 6: Aantal bereikte leerlingen per module, schooljaar 2020-2021

Module	Aantal leerlingen
Herstel	5
Klasactie	714
Themawerking	17
Eindtotaal	**736**

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

1.2.2.3 Aantal lesuren

Om de intensiteit van de trajecten in kaart te brengen, meten we hoeveel lesuren elke klasactie in beslag neemt. Een klasactie wordt normaal gezien begrensd wordt op zes actiemomenten. Daar kan uitzonderlijk van afgeweken worden. De duurtijd wordt voornamelijk bepaald door de noden van de groep en de acties die dit vereisen is maatwerk.

Gemiddeld duurde een klasactie 14u in het basisonderwijs. Uiteraard gaan daar grote verschillen achter schuil. We zien in de cijfers een klasactie van zes uur en één van 44 uren. Daarom genereerden we onderstaande grafiek, waarin we het aantal lesuren clusterden in categorieën.

We zien dat de meeste klasacties in het basisonderwijs toch vrij intensief zijn. Ongeveer de helft van de trajecten namen 10 tot 15 lesuren in beslag. 8 trajecten waren nog intensiever, 9 trajecten waren minder intensief.

Grafiek 15: Aantal lesuren per opgenomen klasactie voor het basisonderwijs, schooljaar 2020-2021

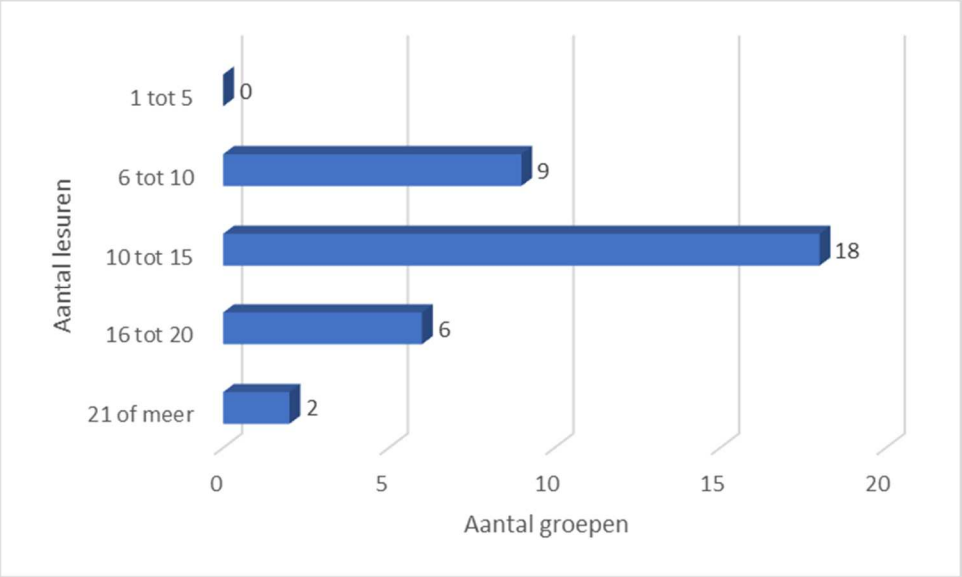

Bron: Registratiesysteem voor groepsaanmeldingen KANS

2 Secundair onderwijs

2.1 Aanmeldingen vanuit individuele leerlingen

2.1.1 Aanmeldingen

In het schooljaar 20-21 werden 297 leerlingen uit het secundair onderwijs aangemeld bij KANS. Dat zijn 17 leerlingen meer dan vorig schooljaar (280). Die cijfers zeggen op zich weinig zonder enige kadering. Zoals in het vorige jaarrapport ook reeds werd aangehaald zijn de voorbije twee schooljaren bewogen geweest op verschillende gebieden. Voor het opzet van dit jaarrapport is het vooral belangrijk rekening te houden met de coronacrisis. We maken nog een keer de analyse die we vorig schooljaar ook maakten om de evolutie van het aantal trajecten in beeld te kunnen brengen en vullen de tabel aan met de cijfers van schooljaar 20-21.

In onderstaande tabel worden vijf vergelijkende cijfers weergegeven uit de schooljaren 18-19, 19-20 en 20-21. We overlopen de redenering in de volgorde van de tabel:

1. Dit geeft het ***ruwe aantal aanmeldingen*** per schooljaar weer. Deze zijn moeilijk vergelijkbaar en meteen de reden waarom we deze tabel hanteren.

2. We nemen het ***aantal aanmeldingen*** op***, exclusief de corona-aanmeldingen***. Dat wil zeggen dat het aantal in 19-20 verlaagd wordt met 75. In 20-21 is het onderscheid tussen een reguliere aanmelding en een coronagerelateerde aanmelding moeilijker te maken. Een aantal leerlingen werd aangemeld in functie van ondersteuning bij deeltijds afstandsonderwijs of schools afhaken. Gaandeweg merkten we dat er weinigen waren die puur schoolse ondersteuning wensten, zoals dat wel het geval was in 19-20. Intussen boden de meeste scholen een voltijds aanbod voor de leerlingen waarvoor afstandsonderwijs niet haalbaar was, waardoor die vraag minder leefde. Voor de meesten resulteerde het traject in een breder NAFT-traject, waarin ook ruimte was voor begeleiding in functie van welbevinden, motivatie e.d. De naam 'corona-aanbod' werd in de loop van het eerste trimester dan ook verlaten. De trajecten werden beschouwd als een individueel begeleidingstraject. Wel bleef het studielab van Abrusco bestaan, waarbij het aanbod grotendeels gericht bleef op de ondersteuning bij het schoolwerk. We maken een inschatting van een 35-tal corona-aanmeldingen in 20-21 en dat is ruim gerekend.

3. We nemen het ***aantal aanmeldingen*** op, ***exclusief de corona-aanmeldingen en de bijkomende NAFT-aanmeldingen uit het deeltijds onderwijs***. Die analyse is op dit moment minder zinvol, omdat de aanmeldingen uit het deeltijds onderwijs intussen integraal deel uitmaken van de doelgroep. We maken ze echter toch nog een laatste keer in dit jaarrapport omdat het een zicht geeft op de evolutie van de aanmeldingen uit het voltijds secundair onderwijs doorheen de voorbije drie schooljaren.

In het schooljaar 18-19 waren er 10 aanmeldingen bij KANS vanuit het deeltijds onderwijs. In het schooljaar 19-20 waren dat er 68 (inkanteling POT en een deel van de voortrajecten in NAFT). In de tabel werd het getal met 58 aanmeldingen verminderd voor 19-20. In schooljaar 20-21 waren er 51 aanmeldingen uit het deeltijds onderwijs. Het cijfer wordt hier met 41 verminderd.

4. Hier worden de ***aanmeldingen tot 31/03*** opgenomen, omdat in het vorige jaarrapport anders voorbij werd gegaan aan de instroom die er normaal nog is in de laatste drie maanden van het schooljaar, die gemist werd in 18-19 als gevolg van de lock-down. We vullen deze cijfers aan ter info voor het huidige schooljaar.

5. Om een zuiver beeld te krijgen van de ***evolutie van het aantal aanmeldingen*** uit het voltijds secundair onderwijs, wordt abstractie gemaakt van de aanmeldingen uit de Centra leren en werken. De cijfers die we uiteindelijk verkrijgen geven een duidelijker vergelijkend beeld. We zien een duidelijke stijging van het aantal aanmeldingen uit het voltijds secundair onderwijs in het voorbije schooljaar. **Dit was een stijging van 29% in 19-20 en opnieuw een stijging van 19% in 20-21.**

Tabel 7: Vergelijking van het aantal aanmeldingen in de schooljaren 2018-2019, 2019-2020 en 2020-2021, rekening houdend met de coronacrisis en de verbreding van het NAFT-aanbod

	Aanmeldingen	**2018-2019**	**2019-2020**	**2020-2021**
1	Ruw aantal aanmeldingen	154	280	297
2	Aanmeldingen, excl. corona-aanmeldingen	154	205	262
3	Aanmeldingen, excl. corona-aanmeldingen en bijkomende NAFT-aanmeldingen	154	147	221
4	Aanmeldingen tot 31/03	119	198	217
5	Aanmeldingen tot 31/03 , excl. aanmeldingen uit L&W	112	145	171

Bron: KANS-registratietool LARS

Zoals reeds aangegeven werden 297 leerlingen uit het secundair onderwijs aangemeld bij KANS. Deze aanmeldingen bereikten ons via verschillende wegen:

- 275 leerlingen werden aangemeld door het CLB via het regulier aanmeldingssysteem (via LARS, alleen toegankelijk voor de Brusselse CLB's).
- Daarnaast waren er 22 aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's voor jongeren die in Brussel wonen of in Brussel naar school gaan. Vrij CLB Kompas steekt er bovenuit met 8 aanmeldingen, wat vooral terug te brengen is naar aanmeldingen voor leerlingen van het KI Woluwe, een Brusselse school met een niet-Brussels CLB. Verder waren er enkele aanmeldingen van VCLB Leuven (4), GO! CLB De Ring Halle (3) en VCLB Noord-West Brabant (2). Verder kregen we een aanmelding van elk van volgende CLB's: GO! CLB Vilvoorde, Provinciaal CLB Antwerpen, VCLB Brabant Oost – Tienen, GO! CLB Dender en VCLB Halle.

De 22 jongeren die via een afzonderlijk aanmeldingsdocument werden aangemeld zijn niet opgenomen in de registratietool. De tool is immers ontwikkeld door de Brusselse CLB's en vooralsnog niet toegankelijk voor CLB's buiten Brussel. Wel werden een aantal kenmerken afzonderlijk geregistreerd. We zullen steeds aftoetsen of de algemene trend en bevindingen overeenkomen met deze 22 aparte aanmeldingen.

Bekijken we de aanmeldingen per Brussels CLB, zien we dat Vrij CLB Pieter Breughel het hoogste aantal leerlingen aanmeldde (146), gevolgd door CLB GO! Brussel (76) en CLB N-Brussel (53). Verschillen hebben te maken met de grootte van het centrum en het aantal te begeleiden scholen (CLB N-Brussel begeleidt maar enkele secundaire scholen in Brussel).

Grafiek 16: Aanmeldingen per Brussels CLB bij KANS voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

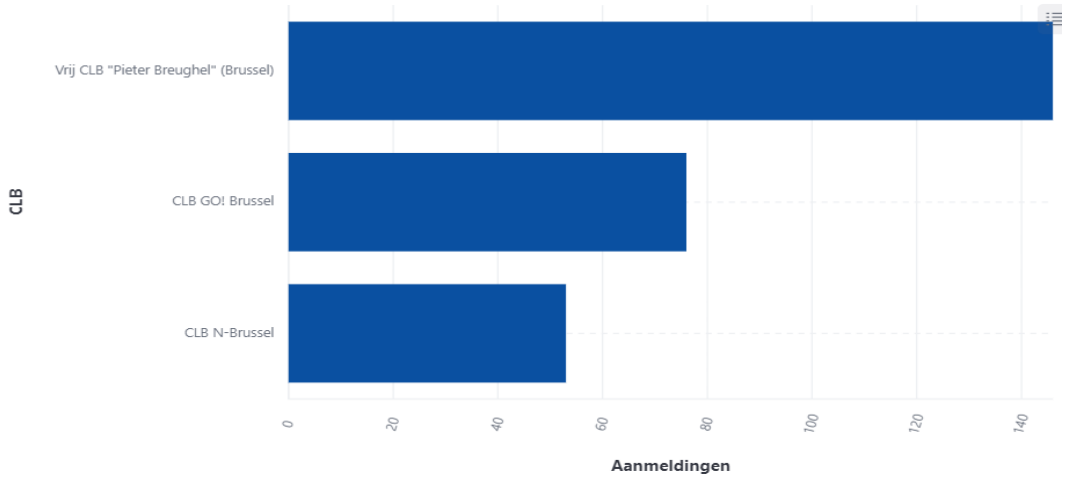

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 17: Spreiding aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

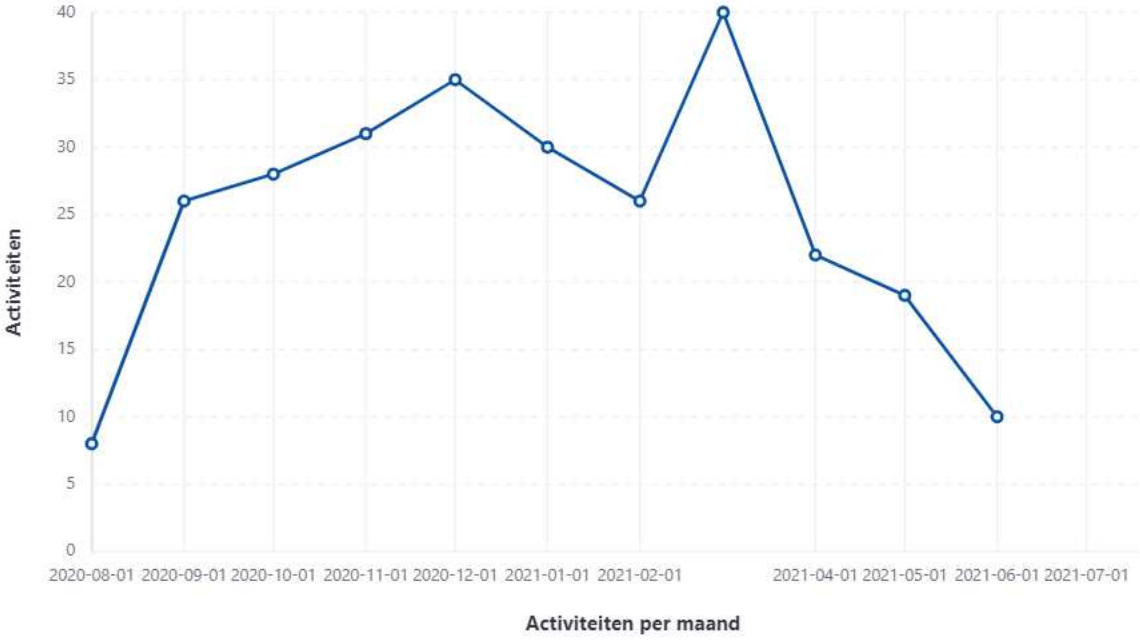

Bron: KANS-registratietool LARS

In grafiek 17 zien we de evolutie van het aantal aanmeldingen doorheen het schooljaar. We startten meteen met een stevig aantal aanmeldingen in september. Dat heeft voornamelijk te maken met het feit dat voor heel wat trajecten van het voorgaande schooljaar gevraagd werd het schooljaar begeleid op te starten. Om deze trajecten zichtbaar te maken in onze cijfers zetten we die begin schooljaar administratief over. Nadien blijven we een goede instroom hebben, geen piek in januari zoals vorig schooljaar, maar wel in maart.

2.1.2 Profiel van de aangemelde leerlingen

2.1.2.1 Geslacht

Van de 297 aangemelde leerlingen waren er 223 jongens en 74 meisjes. Procentueel betekent dit 75% jongens en 25% meisjes. Dit komt overeen met het schooljaar 19-20, de verhouding was toen 76%-24%. Vorig jaar, abstractie gemaakt van het corona-aanbod, was dat 70%-30%. Ik verwijs graag naar vorige jaarrapporten voor een betoog rond meer genderneutraal onderwijs, want dat is niet alleen nodig, maar ook absoluut mogelijk.

2.1.2.2 Leeftijd

Grafiek 18 toont de verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd. De grootste groep betreft hier de 15-, 16- en 17-jarigen. De 15-jarigen vormen daarbij de grootste groep, gevolgd door de 17-jarigen. Dit beeld komt overeen met de aanmeldingen van de niet-Brusselse CLB's, hoewel de 15-jarigen er daar nog sterker uitspringen (7).

Grafiek 18: Verdeling van de aanmeldingen naar leeftijd voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

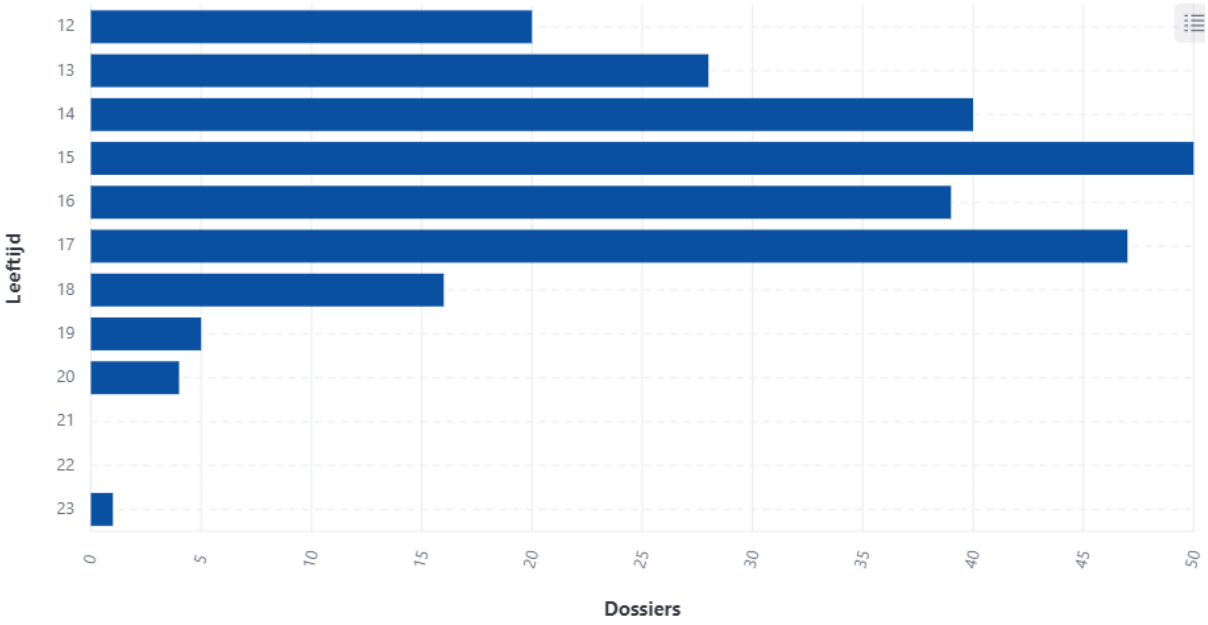

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.3 Leerjaar en onderwijsvorm

In onderstaande grafiek zien we de verdeling van de aanmeldingen naar leerjaar in het gewoon secundair onderwijs. Wat meteen opvalt, is het zeer hoge aantal registraties onder 'Niet van toepassing', dit zijn allen leerlingen uit het deeltijds onderwijs. Het is niet altijd evident het leerjaar te benoemen, omdat ze modulair werken. Het gaat om 55 leerlingen.

Daarnaast zien we het hoogst aantal aanmeldingen in het tweede jaar (57) en dan dalend naarmate we naar hogere leerjaren gaan. Als men zich louter zou baseren op de grafiek van leeftijd, ligt dit beeld niet meteen binnen de verwachting. Uiteraard heeft het alles te maken met de schoolse vertraging van leerlingen. Dit komt verder nog aan bod. Als we het beeld over de jaren heen bekijken, zien we jaarlijkse schommelingen. Wel merken we dat de groep van 14 tot 17 jaar centraal staat én daarnaast de eerste graad het hoogst aantal aanmeldingen kent.

Grafiek 19: Verdeling naar leerjaar in het gewoon secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

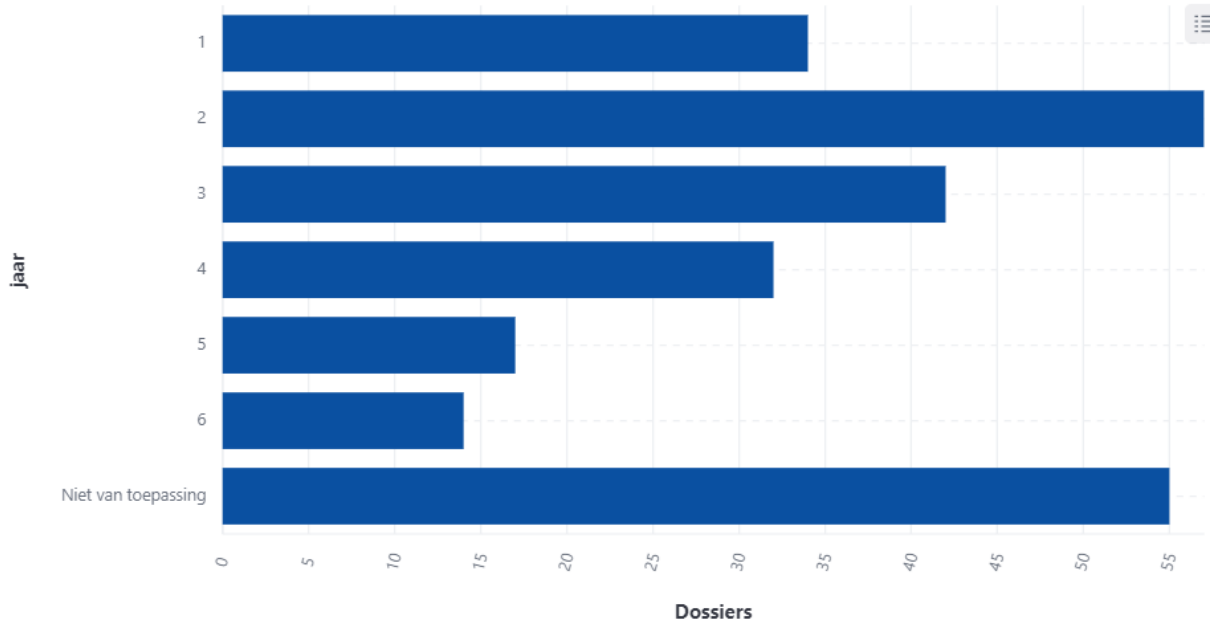

Bron: KANS-registratietool LARS

Daarnaast bekijken we in onderstaande grafiek de verdeling naar onderwijsvorm. Zoals ook reeds duidelijk in vorige grafiek werden 55 jongeren aangemeld vanuit leren en werken. Die groep is een stuk kleiner dan vorig schooljaar (67). Het verminderd gebruik van NAFT voor de doelgroep, in vergelijking met de periode waarin er nog persoonlijke ontwikkelingstrajecten en voortrajecten waren bestonden, is opvallend. Dit werd meermaals besproken binnen de werkgroep leren en werken en blijkt geen werkpunt te zijn. De meerderheid van de jongeren die een ondersteunend traject nodig hebben, vinden hun weg binnen de aanloopfase.

We zien dat de meerderheid van de jongeren werd aangemeld vanuit de A-stroom (55) (1e graad), gevolgd door BSO (44), B-stroom (1e graad) (36) en ASO (30) en TSO (26). Vanuit KSO zijn er minder aanmeldingen, maar dat is ook slechts een kleine groep leerlingen. Ook vanuit OKAN zijn er zeer weinig

aanmeldingen. Uiteraard gaan we hier uit van de absolute cijfers. In principe zou een vergelijking gemaakt moeten worden op basis van de verhouding tot de deelgroep, omdat de B-stroom bvb. een veel lager aantal leerlingen kent. Procentueel zouden zij hier bovenuit steken.

Grafiek 20: Verdeling naar onderwijsvorm in het gewoon secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

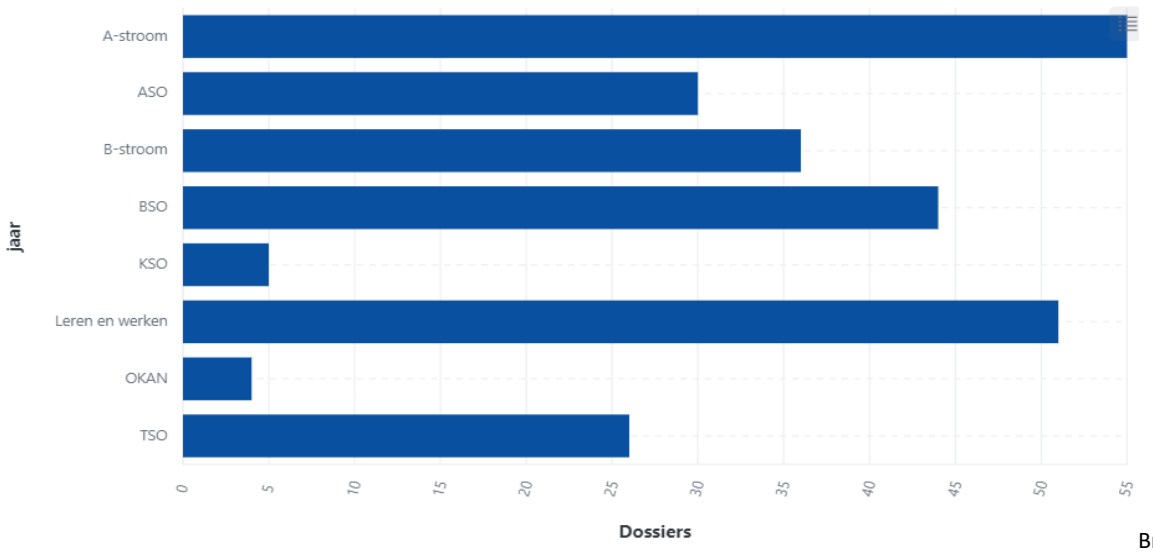

Bron: KANS-registratietool LARS

Een geïntegreerd overzicht van leerjaar en onderwijsvorm is terug te vinden in onderstaande grafiek. De verhoudingen worden daarin nog eens duidelijk. Het tweede jaar steekt er duidelijk bovenuit, met ook een grote vertegenwoordiging van leerlingen uit de B-stroom, als we er rekening mee houden dat hun absolute aantallen veel kleiner zijn in verhouding tot de A-stroom. Ook in het derde jaar springt die verhouding in het oog. Verder zien we dat de eerste graad het hoogste aantal aanmeldingen genereert, gevolgd door de tweede graad en tenslotte de derde graad.

Grafiek 21: Verdeling naar graad en onderwijsvorm voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

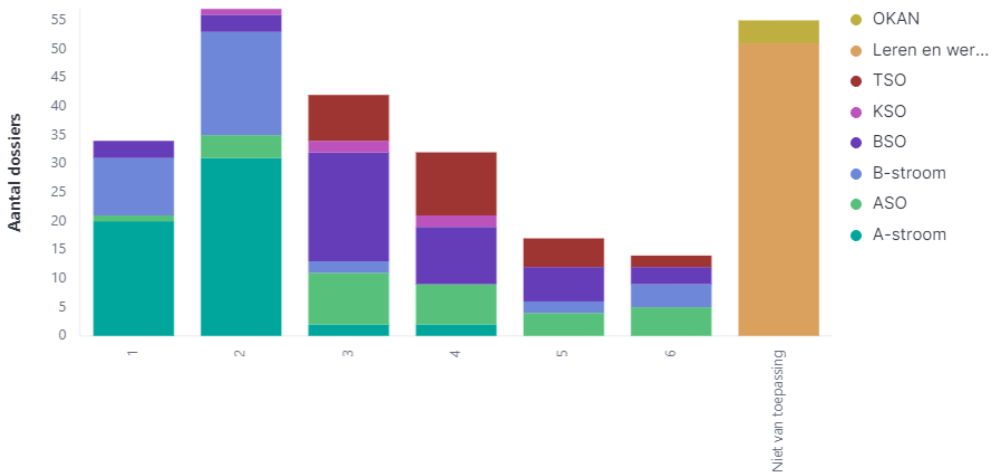

Bron: KANS-registratietool LARS

De aanmeldingen voor het buitengewoon onderwijs bekijken we afzonderlijk in onderstaande grafiek. Het gaat om 34 aanmeldingen, inclusief aanmeldingen uit niet-Brusselse CLB's, waarbij we de meerderheid van aanmeldingen zien binnenkomen vanuit type 9 (autismespectrumstoornis zonder verstandelijke beperking), zowel vanuit opleidingsvorm (OV) 3 als 4. In tweede instantie krijgen we aanmeldingen uit type 3. We kregen daarnaast enkele aanmeldingen uit de types basisaanbod, type 2 en 7.
We krijgen weinig aanmeldingen vanuit OV 2, omdat we hier in principe ook geen aanbod voor hebben. Of er een traject kan opgestart worden, hangt zeer sterk af van de jongere en de zelfredzaamheid. De aanmeldingen die we krijgen vanuit OV1, gaan steeds over jongeren die qua cognitieve mogelijkheden een profiel OV3 hebben, maar vaak op basis van gedrag staan ingeschreven bij OV1 in het kader van een intensief traject binnen de school.

Grafiek 22: Verdeling naar type en opleidingsvorm voor het buitengewoon secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

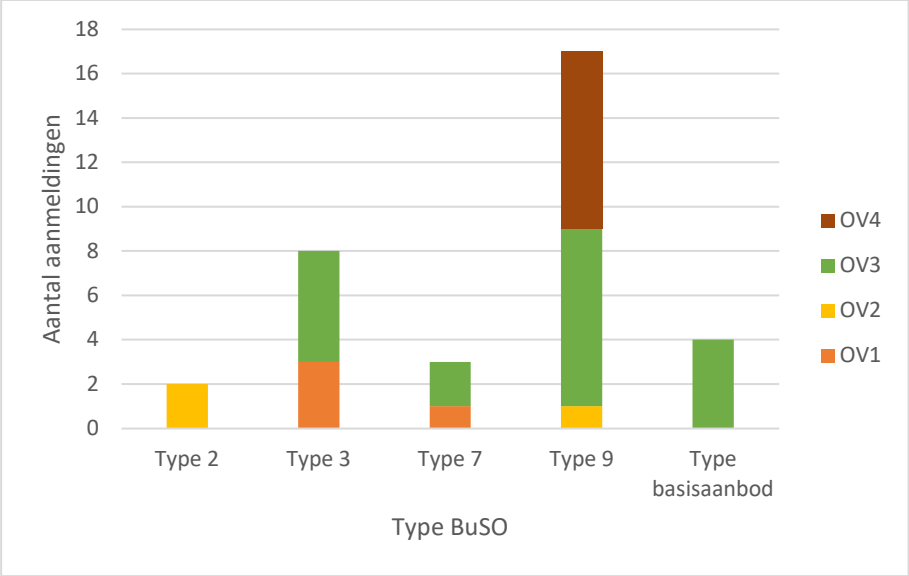

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.4 Scholen

Omwille van privacyredenen kunnen we geen cijfers opnemen betreft het aantal aanmeldingen per school. We kunnen wel onze bevindingen meegeven.

We zien dat 72% (182) van de leerlingen wordt aangemeld vanuit het voltijds gewoon onderwijs, 17% (51) van de leerlingen uit het deeltijds onderwijs en 11% (34) van de leerlingen worden aangemeld vanuit het buitengewoon secundair onderwijs.

Ten opzichte van vorig schooljaar zien we vooral een toename van het aantal trajecten in het voltijds gewoon secundair onderwijs (vorig jaar 65%) tegenover een daling van het aantal aanmeldingen vanuit

de centra leren en werken (vorig jaar 24%). De verhouding van het aantal aanmeldingen uit het buitengewoon secundair onderwijs bleef identiek hetzelfde, met name 11%.

Wat de scholen betreft zien we een bovengroep van scholen die duidelijk frequent aanmelden, wat binnen de verwachtingen ligt gezien hun doelpubliek (risicofactoren schooluitval talrijk aanwezig). De middengroep die enkele leerlingen per jaar aanmeldt, valt eveneens binnen de verwachtingen. Daarnaast is er een kleine groep scholen die zeer weinig aanmeldt, wat niet in lijn ligt met de verwachtingen gezien het doelpubliek en de hogere kans op schooluitval. Dit is verder te bekijken.

In het buitengewoon onderwijs zien we een relatief goede spreiding over de scholen, rekening houdend met de grootte van de school en de aangeboden onderwijsvormen en types. We weten voor het buitengewoon onderwijs dat het aantal aanmeldingen bij KANS geen weergave is van de nood aan ondersteunende trajecten. Voor een deel van de doelgroep is de problematiek te zwaar en de gevraagde expertise niet aanwezig bij onze partners. In de voorbije jaren legden we een mooie weg af met de scholen en kunnen ze nu goed inschatten wat wel en niet binnen de mogelijkheden ligt van KANS-trajecten. Het aantal aanmeldingen is daarom in Brussel in het secundair onderwijs binnen de perken gebleven.

Vanuit niet-Brusselse scholen werden 22 leerlingen aangemeld. Leerlingen uit niet-Brusselse scholen kunnen aangemeld worden als ze in Brussel wonen of verblijven. Een aantal scholen zijn verbonden aan een Brussels CLB, maar een aantal scholen ook niet. In principe kunnen zij ook terecht bij het Meldpunt SI van Vlaams-Brabant. Echter, als de leerling een traject kan lopen dichter bij huis, is de kans op succes allicht ook groter. Ook kent het Meldpunt SI lange wachttijden die mogelijks ook meer aanmeldingen genereren bij KANS, omwille van een overlap in doelgroep.

2.1.2.5 Woonplaats

Onderstaande tabel geeft de verdeling weer naar woonplaats van de aangemelde leerlingen. Het aantal leerlingen ligt hier lager dan het totaal aantal aangemelde leerlingen. Dat is omdat sommige leerlingen meerdere keren werden aangemeld, nadat een eerder traject werd afgerond. Ook gebeurt het soms dat leerlingen worden aangemeld die op hetzelfde adres wonen.

Sint-Jans-Molenbeek heeft het hoogst aantal aangemelde leerlingen (34), gevolgd door Anderlecht, Laken, Schaarbeek en Brussel-Stad, dezelfde top 5 als vorig jaar, in iets andere verhoudingen. Idealiter wordt ook de verhouding tussen de gemeenten mee in rekening gebracht betreft de aantallen schoolgaande jongeren, wat een van de verklarende factoren is.

Daarnaast stellen we vast dat toch een groot aantal leerlingen, aangemeld bij KANS in niet-Brusselse gemeenten woont en in Brussel naar school gaat, met name 28% van de leerlingen. Vorig jaar was dat nog 19%. 71% van de aangemelde leerlingen woont in Brussel. Een deel hiervan combineert dit met een niet-Brusselse school (zie tabel hierboven). Van de niet-Brusselse gemeenten springt vooral Vilvoorde (8) in het oog.

Tabel 8: Verdeling van de aanmeldingen naar woonplaats voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

Gemeente	Aantal leerlingen
Brusselse gemeenten	**190**
1080 Sint-Jans-Molenbeek	34
1070 Anderlecht	22
1020 Laken	20
1030 Schaarbeek	19
1000 Brussel-Stad	14
1050 Elsene	10
1082 Sint-Agatha-Berchem	9
1140 Evere	9
1083 Ganshoren	9
1090 Jette	8
1060 Sint-Gillis	8
1190 Vorst	7
1200 Sint-Lambrechts-Woluwe	6
1081 Koekelberg	4
1210 Sint-Joost-ten-Node	3
1170 Watermaal-Bosvoorde	3
1180 Ukkel	2
1040 Etterbeek	2
1150 Sint-Pieters-Woluwe	1
Niet-Brusselse gemeenten	**74**
1800 Vilvoorde	8
1700 Dilbeek	7
1120 Neder-Over-Heembeek	5
1853 Strombeek-Bever	4
1930 Zaventem	3
1601 Ruisbroek (Bt.)	2
1640 Sint-Genesius-Rode	2
1703 Schepdaal	2
1850 Grimbergen	2
1860 Meise	2
1950 Kraainem	2
1760 Roosdaal	2
9200 Dendermonde	2
1500 Halle	1
1502 Lembeek	1
1653 Dworp	1
1731 Zellik	1
1780 Wemmel	1
1790 Affligem	1
2800 Mechelen	1
3080 Tervuren	1
3300 Tienen	1

6040 Jumet (Charleroi)	1
1602 Vlezenbeek	1
1730 Asse	1
1750 Lennik	1
1770 Liedekerke	1
180 Kapelle op den Bos	1
1861 Wolvertem	1
1980 Zemst	1
2840 Rumst	1
2890 Sint-Amands	1
3020 Herent	1
3090 Overijse	1
3140 Keerbergen	1
3800 Sint-Truiden	1
9000 Gent	1
9300 Aalst	1
9320 Erembodegem	1
9402 Meerbeke	1
9880 Aalter	1
Onbekend	3
Totaal	**267**

Bron: KANS-registratietool LARS + aanmeldingstool externe aanmeldingen

2.1.2.6 Taal

Net zoals in het basisonderwijs zien we dat Frans in de meerderheid van de gevallen de thuistaal is. In de tweede plaats zijn het allerhande andere talen, gevolgd door het Nederlands. In de aanmeldingen van niet-Brusselse CLB's scoort Nederlands wel het hoogst (13), gevolgd door Frans (8).

Grafiek 23: Verdeling van aanmeldingen naar thuistaal voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

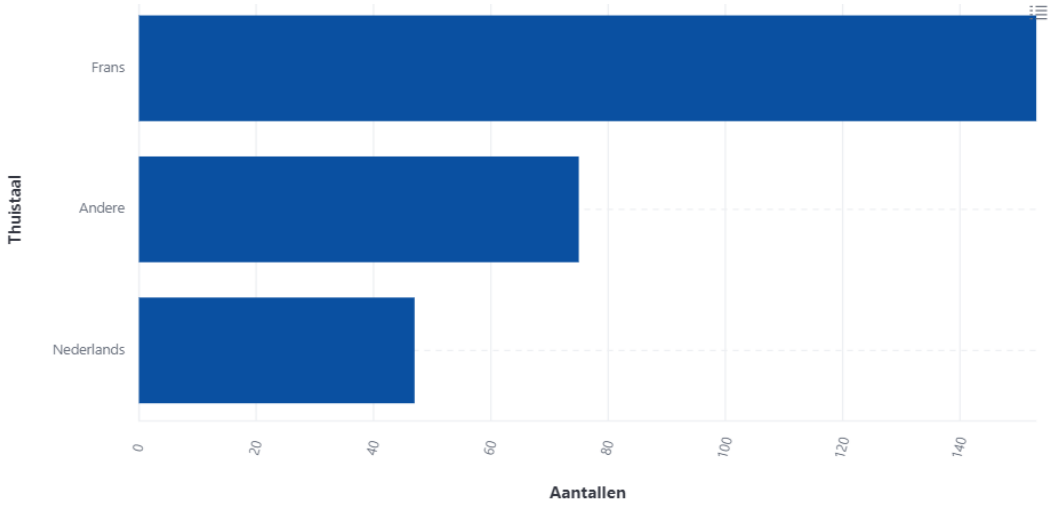

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.7 Schoolse vertraging

Onderstaande grafiek toont het aantal jaren schoolse vertraging van de aangemelde jongeren op het moment van aanmelding (inclusief aanmeldingen uit niet-Brusselse CLB's). 43% van de leerlingen heeft geen schoolse vertraging op het moment van aanmelding, 57% heeft dit wel. Wetende dat toch een aanzienlijk deel van de leerlingen in ons doelpubliek nog heel wat jaren te doorlopen hebben in het secundair onderwijs, zijn dit wel stevige cijfers. Schoolse vertraging is immers een belangrijke risicofactor als het gaat over vroegtijdig schoolverlaten. Uiteraard is het ook net onze bedoeling leerlingen te bereiken met een verhoogd risico op vroegtijdig schoolverlaten en ligt dit dus wel binnen de verwachtingen.

Grafiek 24: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal jaren schoolse vertraging, schooljaar 2020-2021

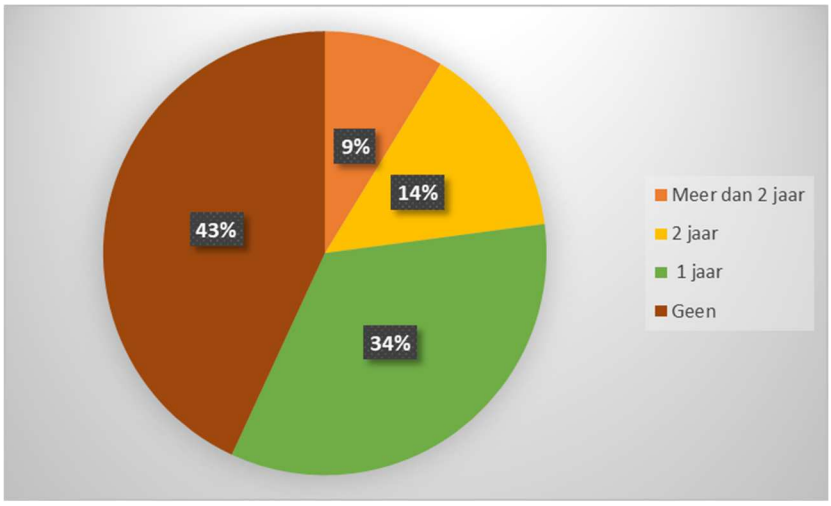

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.8 Schoolwissels

Het aantal schoolwissels is een belangrijk voorspellende factor van vroegtijdig schoolverlaten. We bekijken hier zowel het aantal schoolwissels in het basisonderwijs als het secundair onderwijs.

In onderstaande grafieken wordt het aantal basis- en secundaire scholen weergegeven voor de aangemelde leerlingen van het secundair onderwijs. Het is zinvol deze parameters in kaart te brengen, omdat elke schoolwissel de kans op schooluitval uiteindelijk verhoogt. Als die schoolwissels al starten in het basisonderwijs, verhoogt dat de kans aanzienlijk op schooluitval. Elke keer moet de leerling zich immers integreren, wat de veilige en vertrouwde context die een school voor een leerling moet bieden wat onder druk zet. Dit wordt uiteraard versterkt als de wissel van school te maken heeft met een uitsluiting. Zo een uitsluiting wordt vaak aangevoeld als een afwijzing, een breuk met onderwijs, die het gevoel van schoolbinding danig aantast. Het is net dat gevoel van schoolbinding dat leerlingen op school houdt en afhaken kan vermijden.

Kijken we naar de grafiek van het basisonderwijs (inclusief niet-Brusselse CLB's), dan zien we dat 47% (141) van de leerlingen één of geen basisschool hadden en dus geen schoolwissels kenden in het

basisonderwijs. Dat is minder dan de helft! Het valt ook op dat 21 leerlingen geen basisschool hadden. Het gaat over leerlingen die nog niet zo lang in België verblijven of in elk geval hun basisonderwijs hier niet doorliepen. Het gaat veelal over leerlingen uit het deeltijds onderwijs.

Verder valt het hoge aantal leerlingen op met een hoog aantal basisscholen. Zo hadden bvb. 19 leerlingen 4 basisscholen, 10 leerlingen 5 basisscholen, 6 leerlingen 6 basisscholen (!) en 1 leerling 8 basisscholen. Dat zegt op zich veel over de doelgroep. Het zijn vaak kinderen met ernstige gedragsproblemen, die daardoor makkelijk in een tuchtprocedure terecht komen. In feite zouden deze leerlingen vroeg in het secundair onderwijs op de radar moeten staan om van bij de start te coachen en begeleiden in hun schools traject.

Grafiek 25: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal basisscholen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

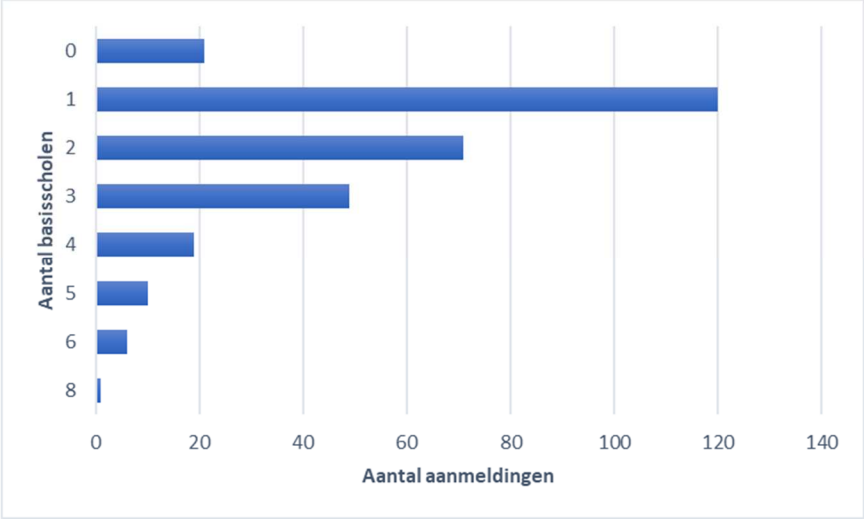

Bron: KANS-registratietool LARS

We zien een gelijkaardig beeld in het aantal schoolwissels in het secundair onderwijs in onderstaande grafiek, hoewel de vergelijking moeilijker te maken valt omdat de basisschool voor deze leerlingen is afgerond, maar het secundair onderwijs nog niet. Leerlingen in de eerste graad vormen de grootste groep, maar hebben wel nog een lang traject te lopen. Rekening houdend daarmee, zijn dit hoge cijfers. 43% van de leerlingen had slechts 1 secundaire school gehad op het moment van aanmelding. Vooral de groep met drie secundaire scholen of meer is verontrustend. 11 scholen is daarbij het hoogste aantal scholen per leerling. Het hoeft geen betoog dat dergelijk hoog aantal schoolwissels een bijzonder hoog risico inhouden op schooluitval.

Uiteraard is niet elke schoolwissel verontrustend. Een schoolwissel kan zich voordoen om heel wat redenen: heroriëntering, verhuis, tucht of definitieve uitsluiting, het zich niet langer goed voelen in een klasgroep of school, …. Hoewel een schoolwissel ook kan vertrekken vanuit een positieve keuze, gaat het ook vaak gepaard met enige tegenzin: het gedwongen vertrekken na een definitieve uitsluiting, een heroriëntering op basis van een B-attest of advies waar men zich niet altijd kan in vinden, sociale problemen met medeleerlingen of conflicten met leerkrachten die een leerling aanzetten tot vertrek, ... liggen vaak aan de basis. Bovendien vraagt dit opnieuw een hele aanpassing

in de nieuwe school en een behoorlijke inspanning betreft integratie, zeker als dit in de loop van het schooljaar gebeurt. Allen redenen waarom schoolwissels een risicofactor zijn wat betreft schooluitval, zoals reeds eerder werd aangegeven.

Grafiek 26: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal secundaire scholen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

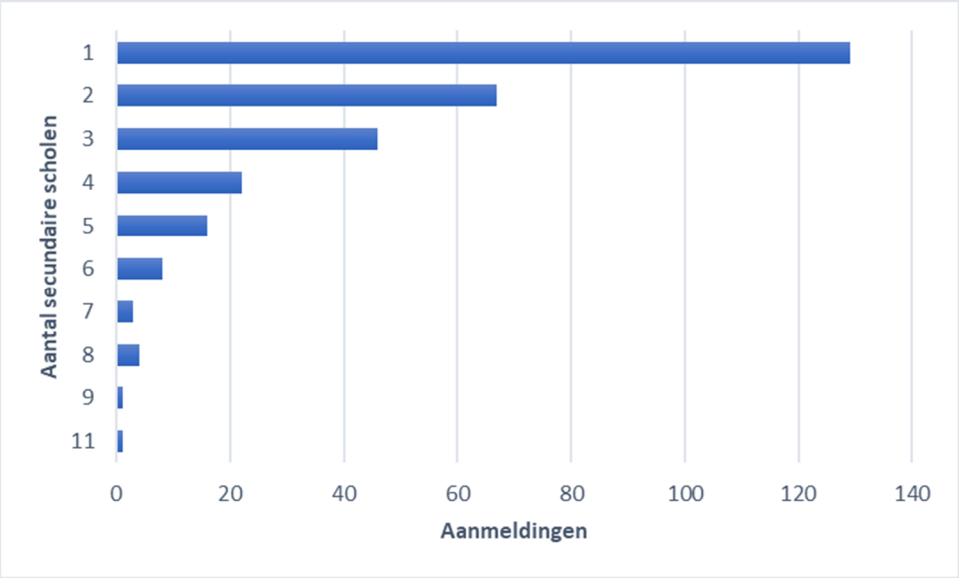

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.9 Problematische afwezigheden

We vragen bij aanmelding steeds zowel het aantal B-, Z- als andere afwezigheidscodes aan te geven. 1 B-code staat voor een halve dag problematische afwezigheid, 1 Z-code voor een halve dag afwezigheid wegens ziekte. Daarnaast zijn er andere codes die afwezigheden rechtvaardigen. Uit onderzoek blijkt dat aan B-codes vaak heel wat andere codes voorafgaan. Daarom bekijken we steeds het totaalaantal. Dit is vooral zinvol voor onze werking in de praktijk. We krijgen een realistisch beeld van de afwezigheden. We geven ze hier ook graag mee voor de volledigheid, want in sé zegt het weinig over de afwezigheidsproblematiek bij de doelgroep. Een spijbelende leerling die in september wordt aangemeld heeft bvb. veel minder afwezigheidscodes dan wanneer die in de maand mei wordt aangemeld.

In het secundair onderwijs krijgen we een genuanceerder beeld dan in het basisonderwijs. We hebben best wel wat leerlingen die problematisch afwezig zijn op moment van aanmelding. Dit jaar zagen we voornamelijk de categorie met meer dan 15 B-codes toenemen (van 50 naar 87 leerlingen). Het is niet helemaal duidelijk waarom. Wel kan vermoed worden dat met het aanbieden van trajecten voor moeilijk bereikbare leerlingen tijdens de periode van afstandsonderwijs, de mogelijkheid van dit soort trajecten meer vorm kreeg en ook meer bekendheid kreeg.

Grafiek 27: Verdeling van de aanmeldingen naar aantal B-, Z- en andere codes bij aanmelding bij KANS voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

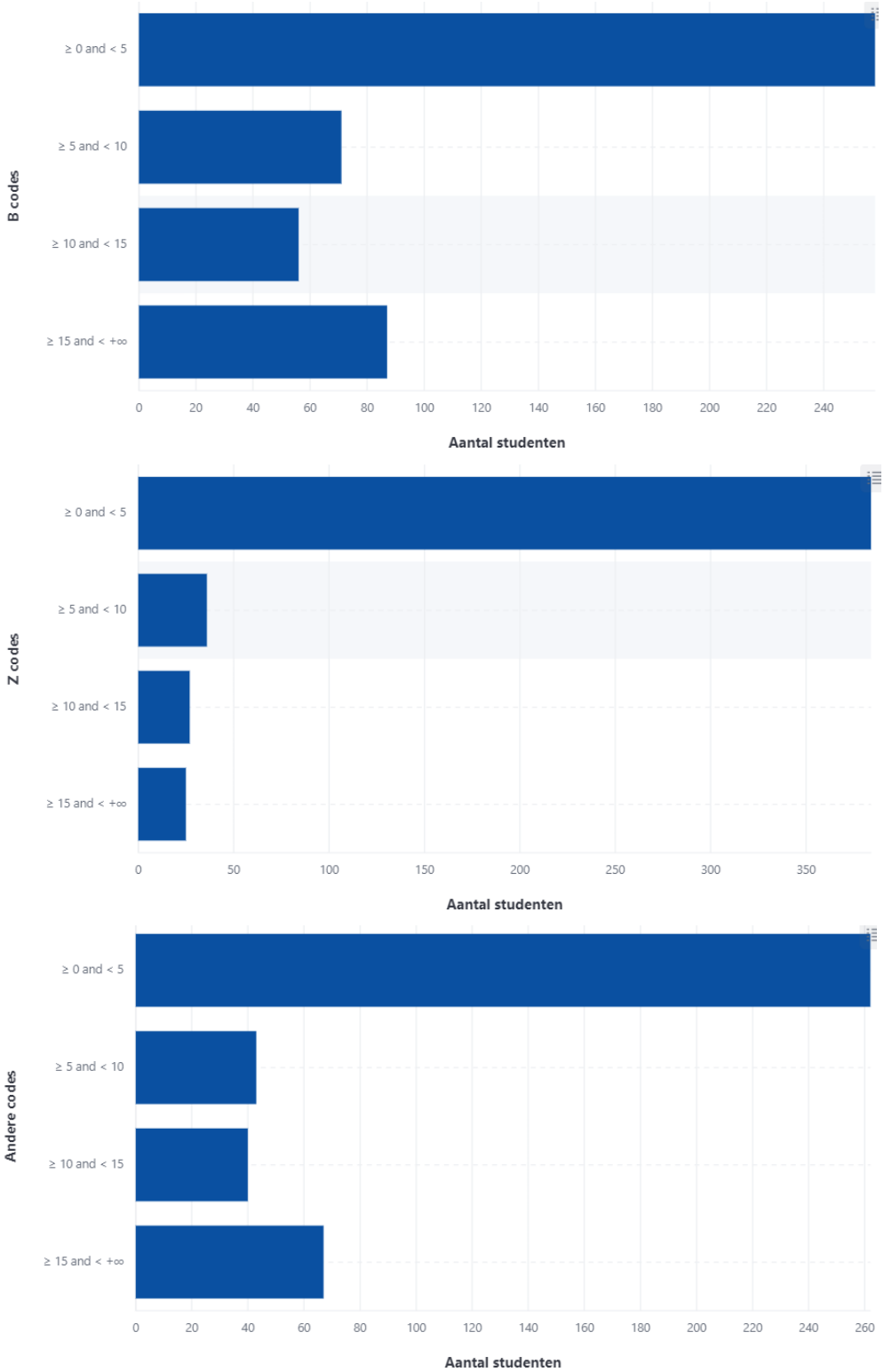

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.10 Risicogedrag

Het risicogedrag waarvoor het meest aangemeld wordt in het secundair onderwijs is voor het eerst sinds de start van KANS demotivatie (161). Gedragsproblemen blijven hoog scoren (101), maar het is toch frappant en een beetje onverwacht dat demotivatie de bovenhand heeft genomen in de reden van aanmelding. Het is ook niet meteen duidelijk hoe dit komt. Het is zeker niet zo dat de gedragsproblemen zijn afgenomen, integendeel, vanuit het werkveld blijven we voornamelijk het signaal krijgen dat daarrond actie nodig is. Mogelijks is dit nog een effect van de coronapandemie.

Daarnaast zien we dat 14% van de aangemelde leerlingen aangemeld wordt voor wat wij vatten onder 'internaliserend risicogedrag'. Het gaat om leerlingen met angstproblemen, depressieve klachten, subassertief gedrag, …

Grafiek 28: Verdeling van de aanmeldingen naar aard van het risicogedrag voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

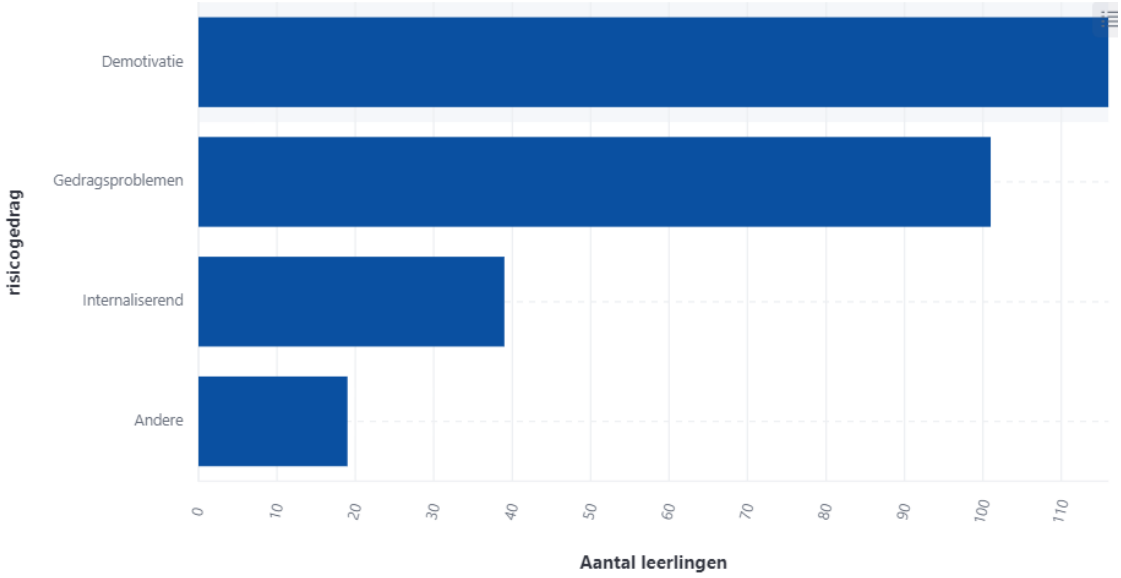

Bron: KANS-registratietool LARS

2.1.2.11 Bijzonderheden schoolse situatie

Onderstaande grafiek brengt een aantal bijzonderheden in de schoolse situatie in kaart die interessant zijn om te registreren. We bevragen ze ook vooral omdat ze een risicofactor betekenen voor schooluitval en als knipperlichten functioneren in onze bespreking.

Eén cijfer springt enorm in het oog. Vorig schooljaar hadden we nog 51 leerlingen die aangemeld werden met een opgestarte tuchtprocedure. Dit schooljaar zijn dat er slechts drie. Hoewel we rekening houden met registratiefouten, kan dit onmogelijk alles verklaren. Het is een bezorgdheid die ons bezighoudt, aangezien de trajecten zeker ook ontwikkeld zijn om definitieve uitsluiting tegen te gaan. Het is iets dat in elk geval verder geëxploreerd zal worden.

Grafiek 29: Verdeling van aanmeldingen naar bijzonderheden schoolse situatie voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

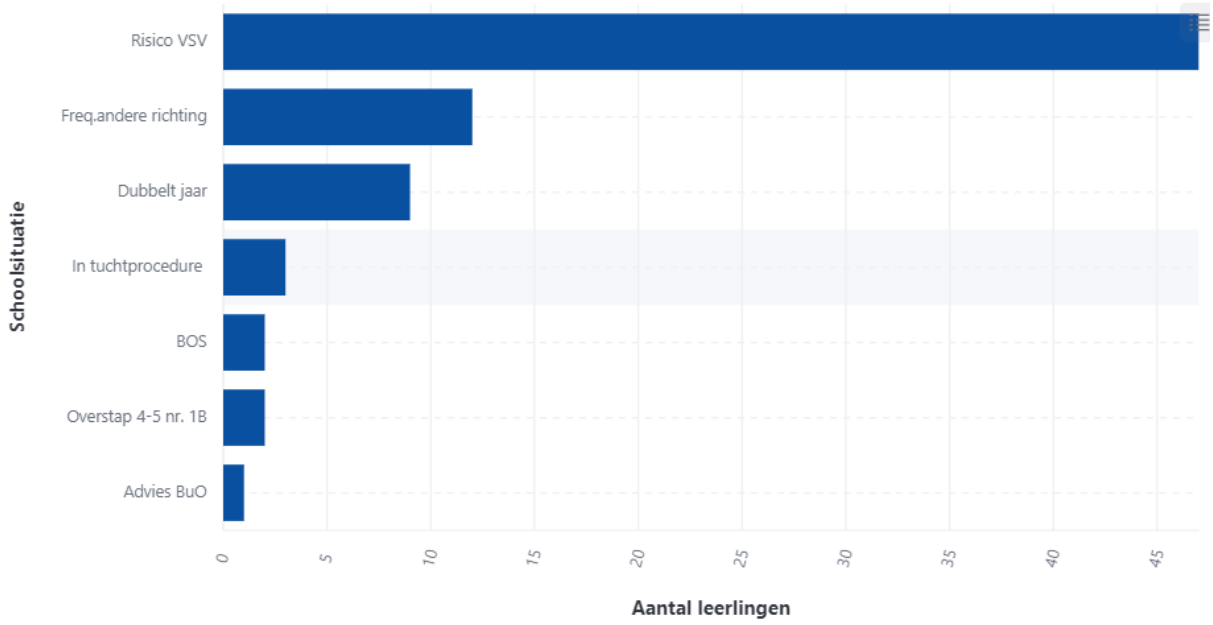

Bron: KANS-registratietool LARS

We houden er rekening mee dat deze cijfers niet 100% betrouwbaar zijn. Ze zijn afhankelijk van het al dan niet aanvinken van de mogelijkheid door de aanmelder, waardoor onderschatting mogelijk is.

2.1.2.12 Betrokkenheid hulpverlening

We maakten een aangepaste grafiek van de betrokken ambulante hulpverlening, waarin meteen ook de aanmeldingen vanuit niet-Brusselse CLB's werden opgenomen, omdat van daaruit toch 24 ambulante hulpverleningstrajecten lopende waren (meerdere hulpverleningspartners per jongere). Als we de betrokken ambulante hulpverlening samentellen in onderstaande grafiek, waren 115 hulpverleningstrajecten lopende bij de aangemelde jongeren. Dat aantal is quasi hetzelfde als vorig schooljaar (116).

Vooral de sociale dienst van de jeugdrechtbank scoort hoog (24), gevolgd door psychiatrie (14), andere (12) en psychologische begeleiding (12), wat in feite ook wordt aangeboden door CGG (11). Het zegt iets over de zwaarte van de betreffende dossiers. In deze casussen zijn vaak meerdere hulpverleningspartners betrokken. De categorie andere moet in principe ingevuld worden wanneer aangevinkt, maar dat gebeurde niet altijd. Het gaat dan over instanties die niet opgenomen zijn in de lijst, zoals begeleiding door D'Broej, onderzoek rond leer- of ontwikkelingsstoornissen in een ziekenhuis e.d. of soms wordt er meer info gegeven rond het hulpverleningstraject, vb. aanvraag gedaan voor specifiek aanbod.

Het algemeen beeld is vrij vergelijkbaar met vorig schooljaar.

Grafiek 30: Betrokkenheid van ambulante hulpverlening bij aangemelde leerlingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

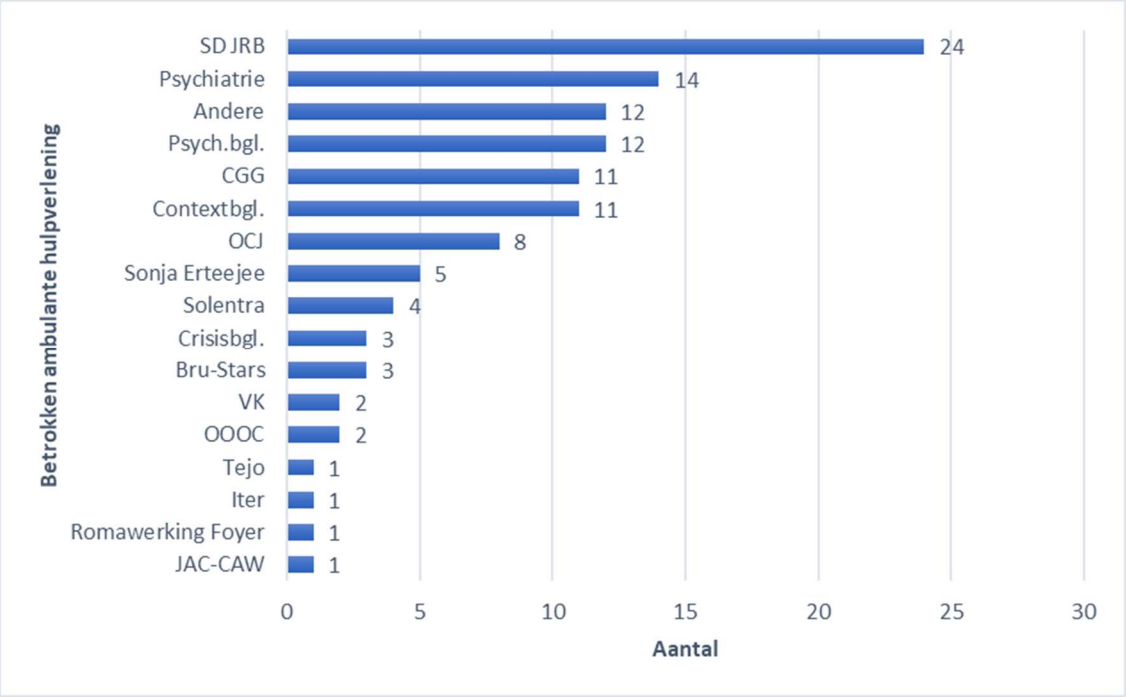

Bron: KANS-registratietool LARS

Naast de ambulante hulpverlening werd ook de residentiële hulpverlening bevraagd. Ook hier werd een aangepaste grafiek gemaakt waarin de aanmeldingen van de niet-Brusselse CLB's zijn opgenomen.

Grafiek 31: Verblijf in residentiële setting bij aangemelde leerlingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

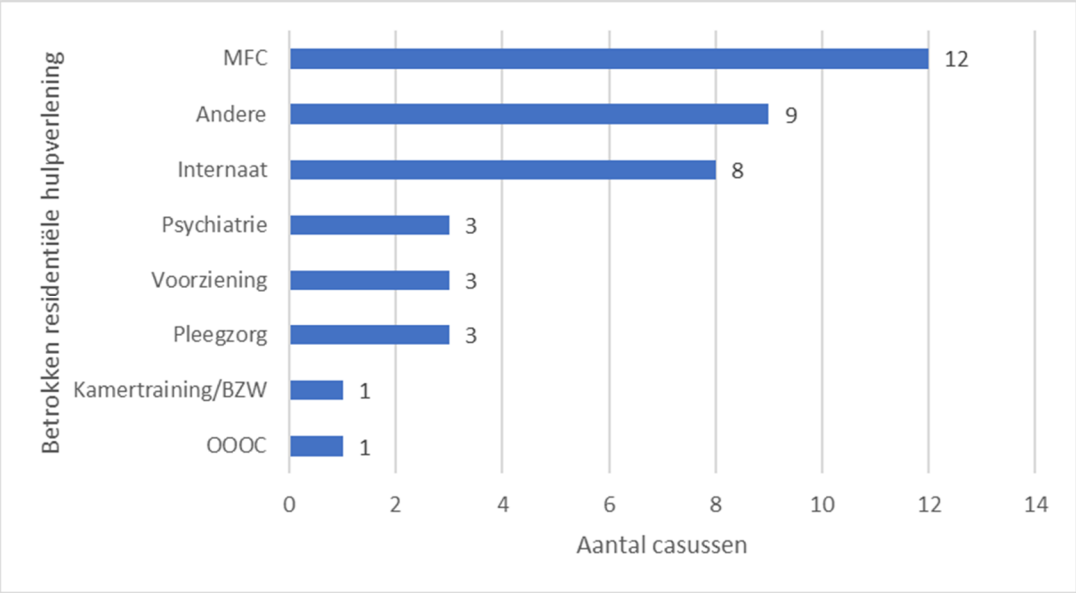

Bron: KANS-registratietool LARS

40 leerlingen verblijven op moment van aanmelding in een residentiële setting (vorig jaar 32). MFC scoort het hoogst, gevolgd door andere en internaat. De categorie andere wordt toegevoegd wanneer een instantie niet de aangeboden lijst staat. Er wordt gevraagd dit te benoemen, maar dat gebeurt niet

altijd. In deze werd verwezen naar begeleiding door BBAW Minor Ndako, plaatsing in IPPJ e.d. Soms wordt er meer informatie gegeven, vb. wachtend op opname of plaatsing.

Verder is het belangrijk toe te voegen dat Brusselse voorzieningen die problemen hebben met jongeren die niet naar school willen gaan, hiervoor vaak samenwerken met Try-out vanuit de Dienst Ondersteunende Begeleiding. Leerlingen die op MFC KI Woluwe verblijven, kunnen eveneens rechtstreeks doorstromen naar Tito. Deze aantallen zijn hier niet in meegenomen.

Acht leerlingen werden begeleid door het ondersteuningsnetwerk op moment van aanmelding.

2.1.3 Rondetafels

KANS organiseerde 164 rondetafels in het kader van trajecten in het secundair onderwijs. Dat aantal is vergelijkbaar met vorig schooljaar (162). In het secundair onderwijs nemen we de rondetafel als de norm, maar wijken we hier wel van af als de vraag duidelijk en afgebakend is en het duidelijk is waarnaar de leerling door te verwijzen. Soms is het aanbod zo beperkt voor de gestelde vraag, vb. expertise in functie van een beperking of wachtlijsten einde schooljaar, dat we ervoor opteren de aanmelding rechtstreeks aan de aanbieder te bezorgen, in overleg met CLB en aanbieder. Daarnaast werken we samen met Rebound, waarvoor we uitsluitend de dispatching en monitoring verzorgen. Zij organiseren zelf hun rondetafels, omdat het inherent deel uitmaakt van hun ESF-project.

De rondetafels die we zelf organiseren behoeven oriëntatie en afstemming met het netwerk om te komen tot een traject op maat van de leerling. Ook het stem geven en empoweren van de leerling staan daarin centraal. De inschatting of een rondetafel al dan niet nodig is, maken we samen op ons wekelijks team.

Om een idee te geven van de cijfers: we deden 164 rondetafels. In totaal werden 331 trajecten voor 274 jongeren opgestart. Er zit dus een grote flexibiliteit in de aanpak, die ons toelaat maximaal in te spelen op de noden van de jongere.

Hiervan werden 16 rondetafels en dus trajectaanvragen geannuleerd. Dat wil zeggen dat men de aanvraag annuleert nog voor er een rondetafel kon doorgaan of een doorverwijzing mogelijk was. Volgende redenen werden aangegeven: bereidheid van de leerling (7) praktische redenen (2), opstart hulpverlening (1), andere (4) of onbekend (2). Andere had vooral betrekking op aanmeldingen einde schooljaar die men als te laat ervaarde om nog op te starten (vb. examens) of die omwille van bereikbaarheid van ouders en leerling niet doorging.

2.1.4 Trajecten

2.1.4.1 Aangeboden trajecten

Er werden 297 leerlingen aangemeld uit het secundair onderwijs. Niet voor elke leerling wordt een traject opgestart. In totaal werden 274 leerlingen aangemeld voor 331 trajecten bij de partners.

Wat gebeurde er met de overige 23 leerlingen?

- Voor twee leerlingen werd een **advies** gegeven na teamoverleg. Dat wil zeggen dat we geen aanbod konden doen voor de aangemelde leerling. Dat kan om verschillende redenen zijn. Meestal gaat het om problematieken waarvoor we geen aanbod doen en die eerder opvolging vereisen binnen een hulpverlenend kader.
- 16 leerlingen beslisten om de rondetafel te **annuleren** of voor doorverwijzing aan te geven dat ze toch niet opstartten. Zoals hierboven aangegeven was dat om volgende redenen: bereidheid van de leerling (7) praktische redenen (2), opstart hulpverlening (1), andere (4) of onbekend (2).
- 5 leerlingen beslisten **geen traject** op te starten op de rondetafel. Meestal gaat het om leerlingen die weigeren in een traject te stappen en waar dus geen sprake is van bereidwilligheid, wat wel vereist is bij KANS-trajecten. Daarnaast kan het ook gaan om een oriëntering naar een hulpverlenend traject.

Deze 274 leerlingen werden aangemeld bij de partners, in totaal voor 331 trajecten. De meeste leerlingen lopen een traject bij één aanbieder of binnen één module. Daarnaast combineren ook heel wat leerlingen twee of zelfs drie trajecten. Dat kan gelijktijdig zijn, aaneensluitend (uit het ene traject vloeit het andere voort) of los van elkaar (bv. traject afgerond in het eerste trimester, nieuw traject nodig in het derde trimester).

In onderstaande tabel vinden we de aangeboden trajecten terug per aanbieder. We voegen ook een grafiek toe om een goed overzicht te verkrijgen. We zien dat ten opzichte van vorig schooljaar zowat alle trajecten in stijgende lijn zitten. Groep INTRO genereert het hoogste aantal trajecten, met name 142, wat een behoorlijke stijging inhoudt ten opzichte van vorig schooljaar (106), exclusief corona-aanbod. Ook Abrusco gaat verder in stijgende lijn wat betreft de individuele trajecten: van 76 vorig schooljaar naar 115 dit schooljaar. Naast dit NAFT-aanbod (257), werden daarnaast nog eens 74 trajecten aangeboden bij diverse partners.

Nieuw onder de partners is Rebound. Zij bieden transitietrajecten aan voor jongeren in de tweede en derde graag BSO die door de school geïdentificeerd werden als potentiële vroegtijdig schoolverlaters. Voor Rebound doen we uitsluitend de dispatching van de aanmeldingen en monitoring van de trajecten, zodat het aanbod ter preventie van schooluitval wel geclusterd blijft via KANS.

Tabel 9: Trajecten per aanbieder voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

Trajectaanbieders	Aantal trajecten
NAFT-aanbod	**257**
Abrusco: Totaal	***115***
Abrusco: Individueel	60
Abrusco: Studielab	35
Abrusco: Groepsaanbod	15
Abrusco: Leerplekleren	5
Groep INTRO: Totaal	***142***
Groep Intro: Coaching	78
Groep Intro: Groepsvorming	57
Groep Intro: Divers leren	6
Groep INTRO: SoVa	1
Andere KANS-partners	**74**
Rebound	20
Try-out	14
Tito	11
FramboZENHOF	10
Huppeldepup	6
Joert	4
Wereld van Indra	4
Andere	2
Groene zorg	2
Atelier Groot Eiland	1
Totaal	**331**

Bron: KANS-registratietool LARS

Grafiek 32: Trajecten per aanbieder voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

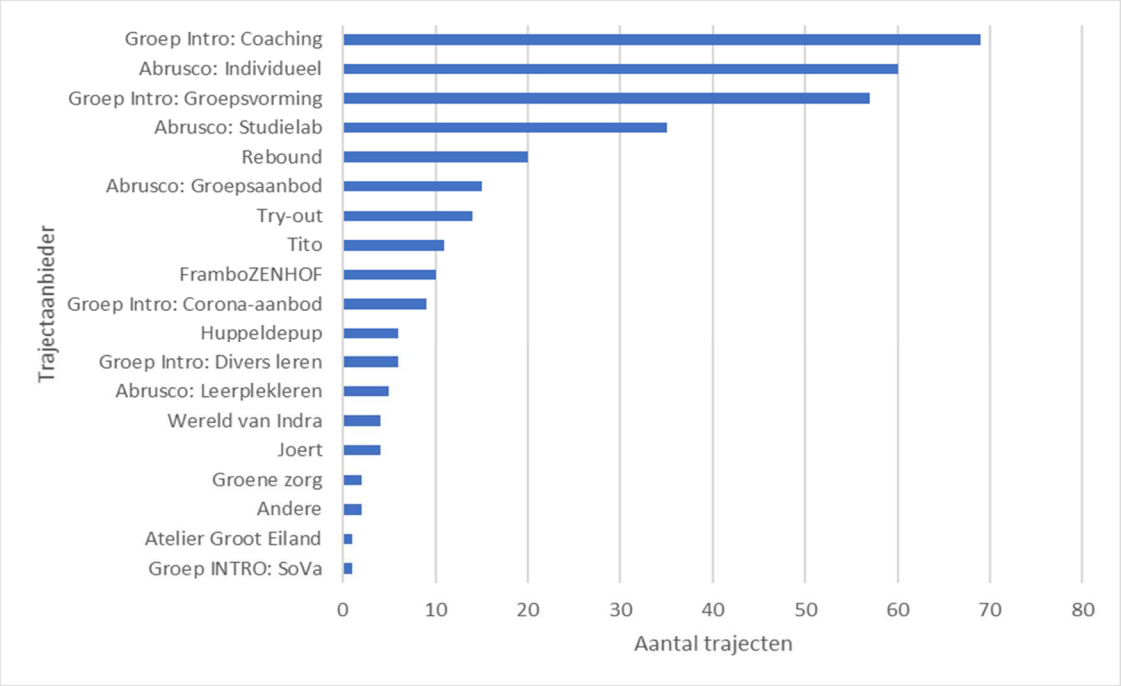

Bron: KANS-registratietool LARS

In de grafiek wordt al snel de grote nood aan individuele begeleiding duidelijk. Het gaat om trajecten waar een expliciete nood is aan een individueel begeleidend traject. Deze vragen komen voornamelijk vanuit het voltijds secundair onderwijs en worden op maat van de jongere aangeboden. Zowel Abrusco als Groep INTRO bieden dit aan. In het deeltijds en buitengewoon onderwijs kan dit eveneens aangeboden worden, maar is dit in mindere mate de vraag omwille van de rol van de trajectbegeleiders in het deeltijds onderwijs en de uitgebreide leerlingenbegeleiding in het buitengewoon onderwijs.

Daarnaast zien we ook een groot aantal leerlingen die kiezen voor een begeleidend groepsaanbod. Dat groepsaanbod ziet er verschillend uit binnen de verschillende settings. Zo biedt Groep INTRO een gericht groepsaanbod vanuit verschillende thema's. Abrusco biedt dan weer een groepsaanbod met een specifieke focus op weerbaarheid vanuit de Weer-Staan methodiek. Binnen Groep INTRO kunnen jongeren aansluiten voor meerdere dagen, bij Abrusco gaat het over één activiteit per week.

We zien dat de meerderheid van de jongeren die deelnemen aan de groepsvorming binnen Groep INTRO in grote mate in het deeltijds onderwijs zitten. Dat heeft enerzijds te maken met de rijke ervaring die Groep INTRO heeft met deze doelgroep vanuit de vroegere POT-werking, maar ook de mogelijkheid van doorstroming naar de aanloopfase of naar NEET.

Ook leerplekleren (Abrusco) of divers leren (Groep INTRO) bieden een zinvolle optie, aangezien trajecten mogelijk zijn van één dag per week tot verschillende dagen. Echter is het voor jongeren in het deeltijds onderwijs heel moeilijk te accepteren dat zij meedraaien in een werkomgeving en daar financieel niet voor vergoed worden, in tegenstelling tot werkplekleren. Uiteraard zijn het uitgangspunt en de doelstellingen helemaal anders, maar in hun beleving is dat toch een belangrijk struikelblok. Het voorbije jaar was dit aanbod geen evidente keuze, gezien de coronamaatregelen. De kans op het vinden van een traject binnen divers leren was eerder klein, waardoor er minder voor gekozen werd.

Daarnaast werken we samen met heel wat dagbestedingsplekken die jongeren een zinvolle dagbesteding aanbieden. Ook daar zien we een heel divers aanbod. Dit wordt voornamelijk ingezet voor jongeren die ofwel tijdelijk niet meer (voltijds) naar school kunnen/willen gaan, die nood hebben aan een rustpunt in de week of waar de druk op de jongere of op de klasgroep op dat moment te hoog is.

We stellen vast dat we doorheen de tijd gegroeid zijn naar een divers aanbod van mogelijke trajecten, waardoor het mogelijk is met jongeren echt na te denken over het meest wenselijke traject op hun maat. Dit werkt op zich ook stimulerend.

2.1.4.2 Opgestarte trajecten

Na doorverwijzing naar de partner, wordt het traject opgestart. Er wordt een kennismaking gepland en het traject kan van start gaan. Ook in deze fase gebeurt het dat jongeren afhaken. Dat gebeurt om verschillende redenen.

Van de 331 trajecten werden uiteindelijk 60 trajecten niet opgestart. De redenen hiervoor staan opgenomen in onderstaande grafiek. In 33 gevallen was het de jongere die niet langer bereid was een traject op te starten. De redenen zijn divers, het gaat van leerlingen die beslissen zich te herpakken zonder hulp, tot jongeren die niet of moeilijk bereikbaar zijn, jongeren die zelf geen hulpvraag hebben maar onder druk van de school akkoord gaan met een traject op de rondetafel, de setting is niet wat ze verwacht hadden bij bezoek, …

Daarnaast besliste de aanbieder zeven keer zelf om het traject niet op te starten na kennismaking. Het gaat dan om situaties waarvan ze inschatten dat het hun mogelijkheden te boven gaat of in sommige gevallen ging het over geen opstart omdat het te laat op het schooljaar was, met de keuze begin schooljaar te starten. Verder waren er een aantal situaties waarin het niet langer nodig werd geacht (6), waar ouders na bezoek beslisten toch niet te gaan (4), praktische redenen zoals een schoolverandering, verhuis of te verre verplaatsing (3), angst voor coronabesmetting of setting in quarantaine (3) en een aantal situaties waarin hulpverlening werd opgestart of een maatregelen van de jeugdrechtbank in uitvoering werd gebracht of de school die zich niet kon vinden in het traject.

Grafiek 33: Redenen voor niet opstarten van trajecten, schooljaar 2020-2021

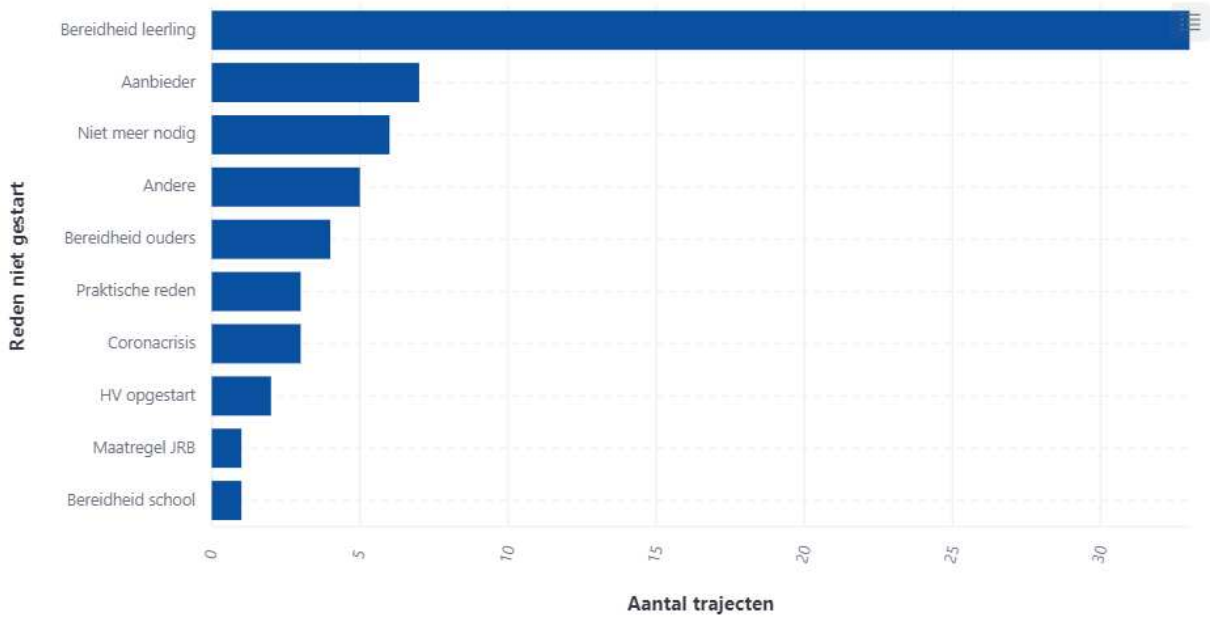

Bron: KANS-registratietool LARS

Er werden dus 271 trajecten opgestart bij de partners.

2.1.4.2.1 Coach op school

Coach op school is een module die aangeboden wordt vanuit Abrusco en eveneens een cruciale rol speelt in de preventie van schooluitval. Het aanbod is niet opgenomen in onze cijfers, gezien de zeer specifieke werking. Echter wordt er heel wat begeleidend werk verricht door de jongerencoaches op de scholen, met een specifieke focus op de preventie van schooluitval. Het is dus van belang deze module mee op te nemen in dit jaarrapport om een volledig zicht te krijgen op het Brusselse aanbod.

In het schooljaar 18-19 konden scholen intekenen op een projectoproep van perspective.brussels (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) om een coach op school te verkrijgen voor een periode voor drie schooljaren. Elke school kreeg de mogelijkheid zijn noden aan te geven, zodat de opdracht van de jongerencoach daarop kon afgestemd worden. In de ene school wordt sterk ingezet op gedragsproblemen en de preventie van tucht, in een andere school op de preventie van te laat komen en afwezigheden, op klasmanagement, … In elk geval is de jongerencoach een laagdrempelig aanspreekpunt op de school, die vaak doorheen korte contacten met de jongeren een band opbouwt, die on-the-spot situaties kan ontmijnen, die eveneens ingezet wordt om de aanpak van problemen in een klas te ondersteunen, ...

Soms monden die contacten uit in een intensievere begeleiding, die dan dicht bij de jongere op de school kan doorgaan. Uiteraard gebeurt dit alles in afstemming met de leerlingenbegeleiding en het CLB die eveneens een opdracht hebben in de begeleiding van leerlingen. De bedoeling is dat de jongerencoach voornamelijk laagdrempelig werkt en vlot toegankelijk is. Bovendien wordt de reguliere KANS-werking sterk ontlast omdat heel wat kort-op-de-bal opvolging mogelijk is op de school zelf. Zonder jongerencoaching zou het aantal aanmeldingen snel oplopen en zou er allicht snel een wachtlijst ontstaan, waardoor meer jongeren in de kou blijven staan en situaties escaleren.

Gezien de laagdrempelige werking, wordt niet elk contact geregistreerd, dat zou resulteren in meer registratie dan bezig zijn met de jongeren. Wel is intussen een systeem van dossieropvolging uitgewerkt binnen Abrusco dat vanaf schooljaar 21-22 in voege is. Vanaf volgend schooljaar zullen we dus meer gedetailleerde cijfers kunnen meegeven.

Onderstaande tabel geeft de scholen weer die een jongerencoach hebben, alsook het aantal dagdelen (halve dagen) per week dat de coach op de school aanwezig is:

Tabel 11: Deelnemende scholen 'coach op school' met aantal dagdelen beschikbaarheid per week, schooljaar 2020-2021

School	Aantal dagdelen
Comenius Brussel	4
COOVI	6
Don Bosco-Instituut Woluwe/CLW	6
GO! For Business	4
Hoofdstedelijk Ateneum Karel Buls	4
Instituut Anneessens Funck/CLW	8
KA Ukkel	4
Lutgardisinstituut	4
Maria Boodschap Lyceum	2
Sint-Guido Instituut	6
TA Victor Horta	4
Totaal	**52**

Bron: Abrusco vzw

We zien 11 scholen met een coach op school. In 2 scholen worden de dagdelen zowel benut voor de voltijdse als de deeltijdse werking. Daarnaast zijn er jongerencoaches actief op 2 vestigingen van het Sint-Guido-Instituut. We zouden kunnen stellen dat er binnen 14 schoolwerkingen coaches werkzaam zijn. Afhankelijk van de opdracht en de doelgroep van de school kan het aantal dagdelen verschillend zijn.

Verder weten we dat in totaal 4463 jongeren begeleid werden in dit kader. Dat kan gaan van individuele coachingen, klasgesprekken- en begeleidingen, tot schoolondersteunende acties. Verder weten we dat 1652 van deze leerlingen meer dan 10 halve dagen problematisch afwezig waren en dat 1364 van deze jongeren schoolse achterstand hebben, beiden belangrijke knipperlichten betreft schooluitval.

2.1.4.3 Verloop opgestarte trajecten

a. Duurtijd trajecten

De meerderheid van de trajecten heeft een duurtijd van langer dan drie maanden (168), gevolgd door een duurtijd van één tot drie maanden (44) en minder dan één maand (21). Voor de trajecten aangemeld door niet-Brusselse CLB's geldt een gelijkaardig beeld.

De duurtijd van de trajecten hangt voor een groot stuk samen met het aanbod. Enkele aanbieders/modules zijn beperkt in tijd, bv. het aanbod van Try-out beperkt zich tot vijf weken, het avondaanbod van Abrusco duurt eveneens vijf weken. Voor die trajecten is de duurtijd zo goed als vastgelegd. Voor de meeste trajecten geldt echter: 'zo kort als mogelijk, zo lang als nodig'. Elke partner houdt in dat kader met vaste regelmaat tussentijdse evaluatiemomenten, waarop afgetoetst wordt hoe het momenteel loopt, maar ook de vraag wordt gesteld of er vooruitgang is en of een verderzetting wenselijk en zinvol is. De trajecten hebben dus ook steeds een zekere doelgerichtheid.

Op zich is het logisch dat de meerderheid van de trajecten langer dan 3 maanden loopt. De problematieken zijn vaak uitgesproken. Wil je effect hebben, is een langer traject dus vaak aanwezen, hoewel kortere interventies ook absoluut heel werkzaam kunnen zijn voor minder geëscaleerde situaties.

Grafiek 34: Duurtijd van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

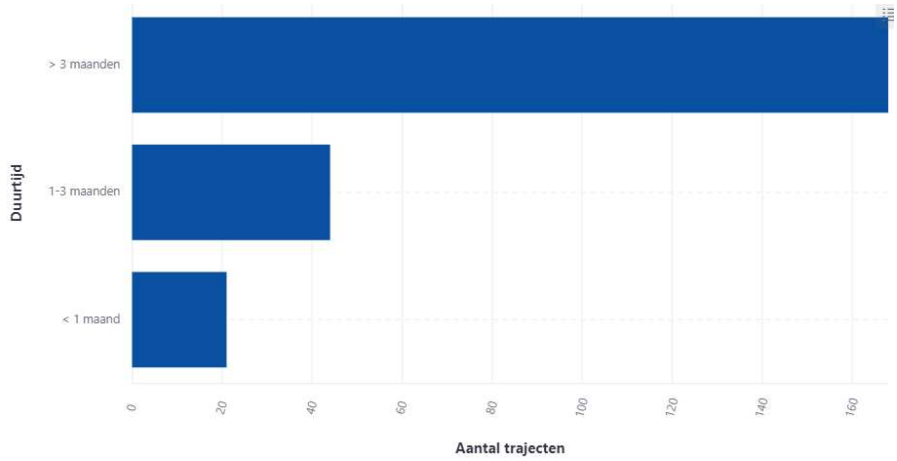

Bron: KANS-registratietool LARS

b. Aantal dagdelen per week

Een dagdeel behelst een halve dag. Een aantal aanbieders bieden een vast aantal dagdelen per week aan. Bij de meeste aanbieders is dit echter flexibel in te vullen en afhankelijk van de nood en de vraag. We stellen vast dat de minst ingrijpende trajecten de meerderheid uitmaken, wat ook volledig past in de visie van KANS en van de aanbieders. We gaan steeds voor het meest passende traject en proberen daarbij ook geen ingrijpender trajecten voor te stellen dan nodig zijn om de verbinding met de school en het bijwonen van de lessen niet in het gedrang te brengen. Kwalificatie blijft voorop staan.

Grafiek 35: Aantal dagdelen van de opgestarte trajecten voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

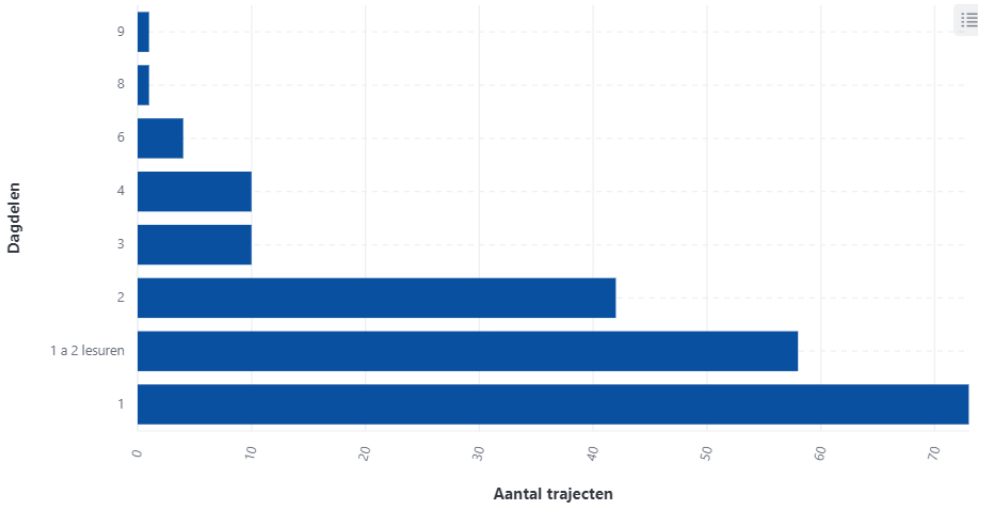

Bron: KANS-registratietool LARS

Het beeld dat we krijgen in bovenstaande grafiek stemt overeen met het beeld van de trajecten aangemeld door niet-Brusselse CLB's.

c. Afronding trajecten

Wanneer de rondetafel beslist om een traject voor een leerling op te starten, zorgt KANS voor de effectieve opstart bij de partner. Wanneer ook de aanbieder akkoord gaat met de opstart van het traject, beschouwen we dit vanuit KANS als een opgestart traject. Aanbieder en CLB maken verdere afspraken rond kennismaking en opstart.

Wanneer we het hebben over een vroegtijdige stopzetting, verwijst dat naar een traject dat enige tijd gelopen heeft en dat voortijdig wordt stopgezet, zonder een afrondende rondetafel waarop dit in consensus beslist wordt. Van de 271 opgestarte trajecten werden er 50 trajecten vroegtijdig stopgezet. De redenen hiervoor staan opgesomd in onderstaande grafiek. Voor de 5 trajecten van niet-Brusselse CLB's die vroegtijdig werden stopgezet werd de reden niet geregistreerd.

Grafiek 36: Reden vroegtijdige stopzetting traject voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

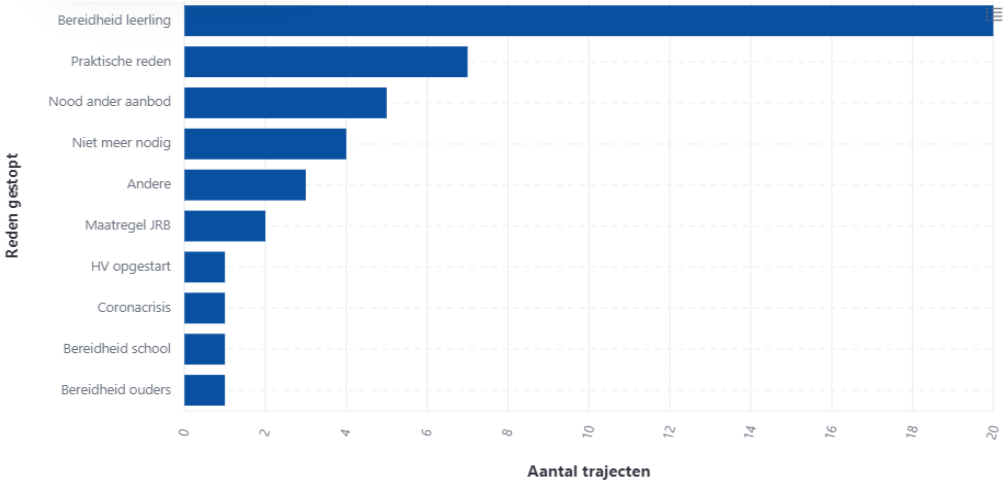

Bron: KANS-registratietool LARS

We zien dat het vooral de leerling zelf is die afhaakt (20). Dat is ook zo voor het niet opstarten van afgesproken trajecten. KANS-trajecten zijn vrijwillige trajecten. Een aantal aanbieders engageren zich om aanklampend te werken, om de leerling thuis op te zoeken, om echt actief aan de vrijwilligheid te werken. Als dat niet lukt, wordt het traject stopgezet. Soms beslist een leerling ook gaandeweg het traject stop te zetten, vanuit een gevoel dat het niet (meer) nodig is, soms is er geen klik met de begeleider of heeft de leerling het gevoel geen hulp van externen nodig te hebben. Vaak gaat het ook om leerlingen die onder druk van de school, in het kader van 'de laatste kans', met tegenzin in een traject zijn gestart.

Daarnaast zijn praktische redenen (7), zoals een verhuis, een verandering van school, het niet haalbaar zijn van de verplaatsing e.d. redenen om een traject stop te zetten. In een aantal gevallen was er nood aan een ander traject (5) of was het niet meer nodig (4). Andere redenen waren een maatregel van de jeugdrechtbank (vb. gemeenschapsinstelling), het opstarten van de nodige hulpverlening (vb. opname psychiatrie), corona-angst, bereidheid van de school of bereidheid van de ouders.

In onderstaande grafiek zien we bij welke aanbieders de trajecten met welke reden vroegtijdig werden stopgezet voor de trajecten opgenomen in de registratietool.

Grafiek 37: Vroegtijdige stopzetten per aanbieder in het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

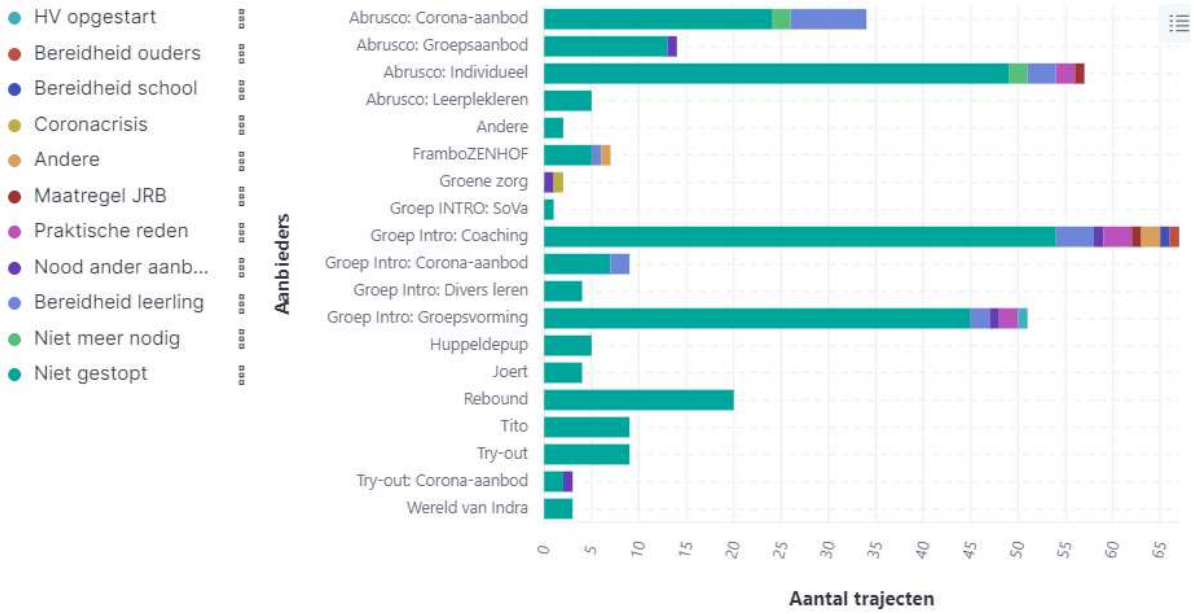

Bron: KANS-registratietool LARS

Bij afronding brengen we ook steeds het perspectief bij afronding in kaart, met name hoe loopt deze leerling zijn traject verder. De overgrote meerderheid van de leerlingen keert terug naar hun oorspronkelijke school. We stellen vast dat zeer weinig leerlingen omwille van tucht de school verlaten, wat goed nieuws is. Anderzijds waren er ook weinig aanmeldingen met leerlingen in een tuchtprocedure, hoewel gedragsproblemen wel een belangrijke reden van aanmelding blijft.

Grafiek 38: Perspectief bij afronding traject voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

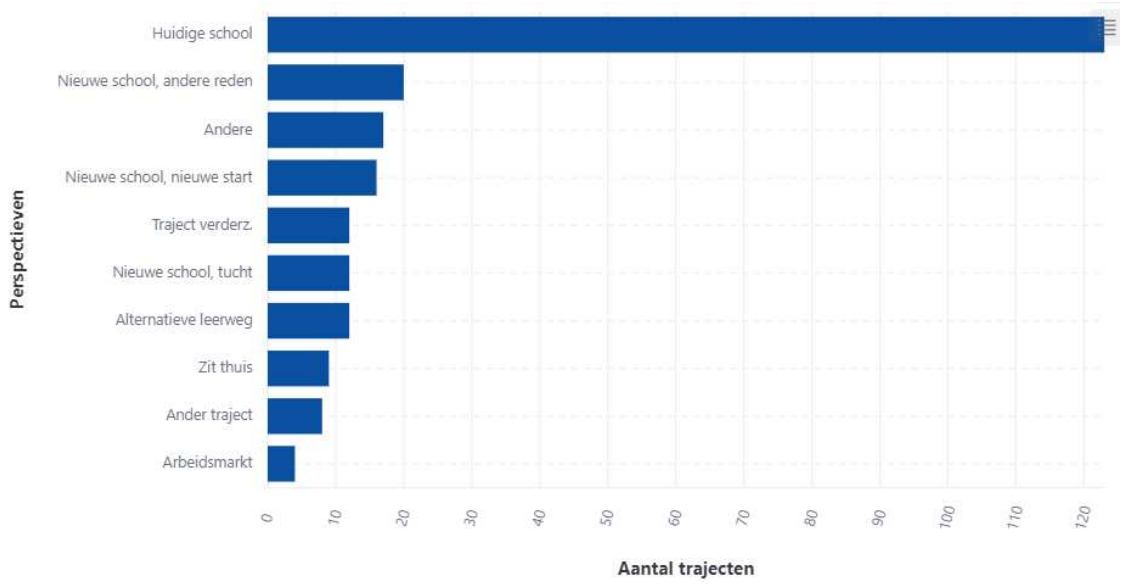

Bron: KANS-registratietool LARS

2.2 Aanmeldingen vanuit groepen

2.2.1 Aanmeldingen

Aanmeldingen voor groepsgerichte interventies gebeuren steeds door het CLB bij KANS. KANS dispatcht de vraag naar de aanbieder. De aanbieders zijn Abrusco en Groep INTRO. Beiden doen een aanbod voor enerzijds klasinterventies en anderzijds herstelgerichte interventies, zoals hergo en herstelgesprekken. Abrusco biedt eveneens de herstelmethodiek bij pesten 'no blame' aan.

Daarnaast biedt Abrusco ook een proactief aanbod 'themawerking' aan. Het gaat om preventieve eenmalige workshops die werken rond bv. afspraken maken, klasdynamiek, verbindende communicatie, teambuilding e.d. In sommige gevallen wordt dit standaard aangeboden in een deel van de school, in andere wordt het ingezet voor groepen waar voorheen reeds moeilijkheden waren.

Preventieve workshops worden vaak ingezet bij het begin van het schooljaar voor verschillende klassen in dezelfde school. Om de administratieve last voor de CLB's tot een minimum te beperken, creëerden we de mogelijkheid om in één aanmeldingsdocument verschillende klassen hiervoor aan te melden. We maken daarom regelmatig gebruik van het onderscheid tussen 'aantal aanmeldingen' en 'aantal aangemelde groepen', zoals ook in onderstaande tabel.

In onderstaande tabel is ook zichtbaar dat KANS **72 aanmeldingen** kreeg voor groepsgerichte acties in het secundair onderwijs en dit voor **115 groepen**, dit zijn meestal klasgroepen, maar kan ook een zelf samengestelde groep zijn of een herstelgroep (minstens 2 personen). Vorig schooljaar werden 69 aanmeldingen gedaan voor 158 groepen. We zien dus een kleine toename van de aanmeldingen, maar een grote inkrimping van de aangemelde groepen, wat een shift betekent van meer preventieve naar interveniërende acties. De aangeboden trajecten zijn dus een stuk intensiever geworden. We bekijken dit verder bij de types van trajecten. Dit wil ook wel zeggen dat scholen meer aanmelden wanneer er moeilijkheden zijn in klas. De preventieve eenmalige workshop wordt idealiter ook aangeboden door de school zelf of geïntegreerd in de titulariswerking wanneer dit aanbod reeds verschillende keren door Abrusco werd aangeboden. We hopen dat we kunnen spreken van een leereffect, waardoor de aangemelde groepen lager liggen in aantal aanmeldingen.

2.2.1.1 Spreiding van de aanmeldingen

In de grafiek zien we dat er reeds 21 aanmeldingen zijn voor het schooljaar start. 7 aanmeldingen werden meegenomen uit het vorige schooljaar. Enkele daarvan werden vorig schooljaar te laat aangemeld, in de maand mei of juni, wanneer het nog weinig zinvol was om op te starten en er overigens ook geen ruimte meer was om dit te doen. Drie klasacties werden meegenomen van eerder in het schooljaar omdat de situatie betreft corona in de school de klasactie op dat moment niet toeliet en het nadien wegens achterstanden niet prioritair was. Verder zien we 14 aanmeldingen in de grote vakantie. Het gaat dan voornamelijk over aanmeldingen voor themawerkingen. We roepen steeds op

om dit tijdig te doen, zodat er in september snel gestart kan worden en de voorbereidingen in de vakantie vorm kunnen krijgen.
September is traditiegetrouw een rustige maand, omdat leerkrachten eerst hun klasgroepen en leerlingen leren kennen en waar moeilijk, zelf eerst zaken trachten aan te pakken. In oktober en december is er een duidelijke piek. Nadien zien we wel nog aanmeldingen binnen komen, maar in mindere mate. Hoe meer we evolueren naar einde schooljaar, hoe meer vraag naar herstel er komt. Na de paasvakantie wordt vaak ook beslist de aanmeldingen voor klasacties stop te zetten. De focus gaat dan volledig naar herstel of individuele begeleidingen. De aanvragen voor het volgende schooljaar zijn er reeds uitgefilterd.

Grafiek 39: Spreiding van de groepsgerichte aanmeldingen voor het secundair onderwijs, schooljaar 2020-2021

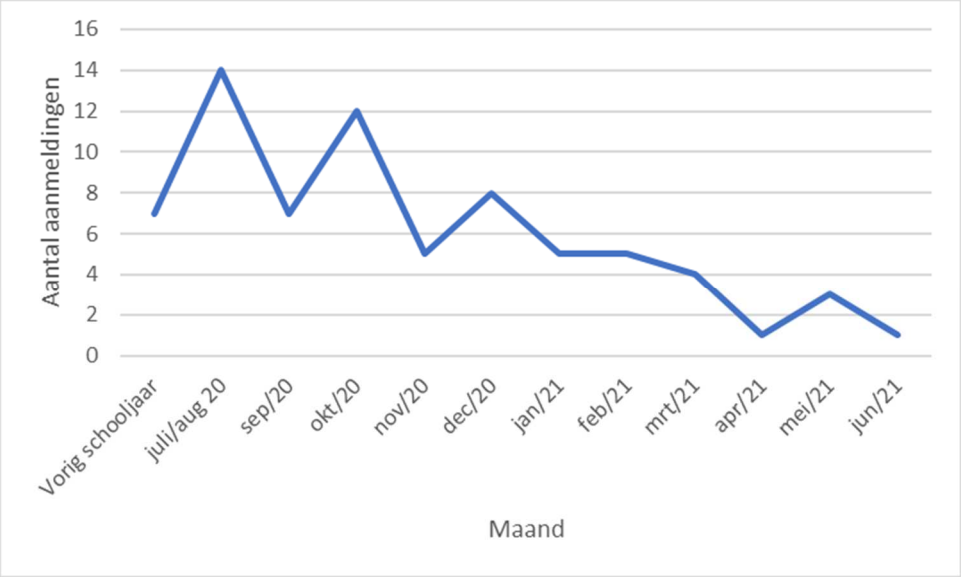

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

2.2.1.2 Verdeling over de CLB's

In onderstaande tabel zien we het aantal aanmeldingen en aangemelde groepen per CLB. We zien dat Vrij CLB Pieter Breughel het grootste aantal aanmeldingen deed, alsook het grootste aantal groepen aanmeldde, gevolgd door CLB GO!. Het aantal aanmeldingen en aangemelde groepen vanuit CLB N-Brussel ligt beduidend lager, aangezien zij ook een veel lager aantal secundaire scholen begeleiden. De aanmeldingen lijken in verhouding tot het aantal scholen.

Tabel 11: Aanmeldingen per CLB en voor het aantal aangemelde groepen, schooljaar 2020-2021

CLB	Aantal aanmeldingen	Aantal aangemelde groepen
Vrij CLB Pieter Breughel	42	73
CLB GO! Brussel	17	22
CLB N-Brussel	13	20
Eindtotaal	**72**	**115**

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

2.2.1.3 Scholen

Wegens privacyredenen kunnen we geen cijfers opnemen in dit jaarrapport betreft aanmeldingen per school. Wel kunnen we onze bevindingen meegeven. We ontvingen aanmeldingen voor 24 Brusselse secundaire scholen. Er is verschil in de mate waarin scholen beroep doen op het aanbod. Drie scholen deden meer dan 5 aanmeldingen voor dit aanbod (tot 9). Heel wat scholen die eerder weinig aanmeldden voor dit aanbod, hebben een jongerencoach die dit allicht al opneemt in de reguliere werking. Het benutten van klasacties lijkt vrij goed ingeburgerd. Voor herstel is er nog veel groeimarge.

2.2.1.4 Leerjaar en onderwijsvorm

In onderstaande grafiek zien we een overzicht van de spreiding van de aangemelde klassen over de verschillende leerjaren en onderwijsvormen. Het is meteen duidelijk dat de eerste graad koploper is in de aanmeldingen. Het grootste deel van de aangemelde groepen zijn A-stroom groepen, wat logisch is aangezien de absolute leerlingenaantallen daar uiteraard een stuk hoger liggen dan in de B-stroom. Gezien het zeer lage absolute aantal leerlingen in de B-stroom tegenover de A-stroom in de eerste graad, kunnen we besluiten dat de B-stroom sterk vertegenwoordigd is in de aanmeldingen. Dat geldt nog in sterkere mate voor het eerste jaar ten opzichte van het tweede jaar.

Grafiek 40: Verdeling van de aanmeldingen voor groepsgerichte interventies voor het voltijds secundair onderwijs naar leerjaar en onderwijsvorm, schooljaar 2020-2021

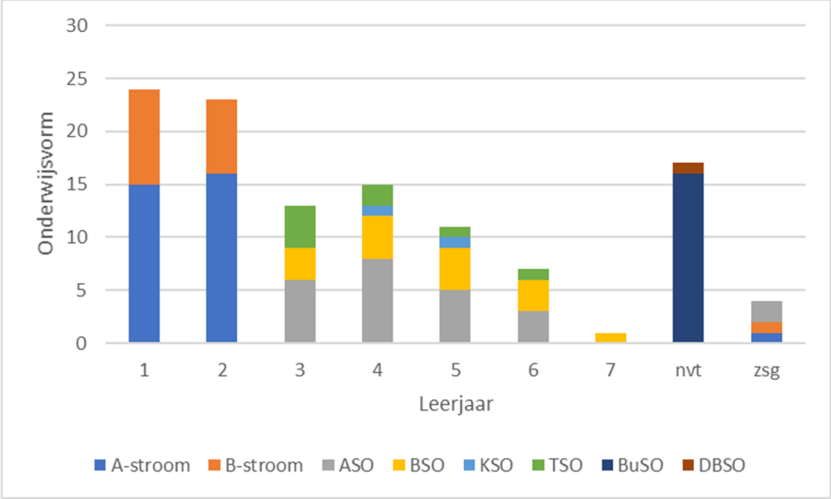

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

Daarnaast zien we een relatief goede spreiding over het derde, vierde en vijfde jaar, met het vierde jaar als koploper. Het zesde jaar scoort lager, in het zevende jaar was er 1 aanmelding. Binnen de jaren zien we steeds dat het meeste aantal aanmeldingen uit het ASO kwamen in absolute aantallen, opnieuw moet hier rekening gehouden worden met relatieve aantallen en zien we wat dat betreft een sterke vertegenwoordiging van BSO in alle jaren.

Daarnaast zien we ook 16 aanmeldingen uit het BUSO en één aanmelding uit het deeltijds onderwijs. De laatste kolom is zelf samengestelde groep (zsg).

Bekijken we dit voor het buitengewoon onderwijs, stellen we vast dat voor de 16 aangemelde groepen we voornamelijk vragen kregen vanuit type basisaanbod (11). Daarnaast ook vanuit type 9 (3), type 7 (1) en type 3 (1). Dat ligt in de lijn van de verwachtingen. Aan de slag gaan met een groep binnen het buitengewoon onderwijs vraagt specifieke expertise wat betreft de beperking. Type basisaanbod sluit het dichtst aan bij de gewone manier van werken voor de partners.

2.2.1.5 Aantal leerlingen

Als we over de scholen, onderwijsvormen en klassen heen kijken, stellen we vast dat er 1477 leerlingen werden aangemeld voor klasacties in het secundair onderwijs. Dat is een stuk minder dan vorig schooljaar (2384) en heeft alles te maken met het aanbod van themawerking dat toen intensiever benut werd. Uiteraard is er een verschil in aanbod. Een leerling die een preventieve workshop heeft gehad van twee uur heeft een ander aanbod gekregen dan een leerling met een intensief coachend klastraject, waarin vaak leerlingen ook individueel worden gesproken en gecoached en waar het aantal besteedde uren een stuk hoger ligt. Meer hierover bij het aantal lesuren.

2.2.2 Trajecten

2.2.2.1 Opgestarte en niet-opgestarte trajecten

Voor het secundair onderwijs ontvingen we 72 aanmeldingen voor groepsgerichte acties voor 115 groepen. Dit zijn meestal klasgroepen, maar kan ook een zelf samengestelde groep zijn of een herstelgroep (minstens 2 personen).

Voor de 115 aangemelde groepen werden 64 trajecten opgestart. 51 trajecten konden niet opgestart worden. Redenen hiervoor waren:

- De school had andere verwachtingen van het aanbod (20, 19 aangemelde groepen uit dezelfde school)
- Het traject werd reeds opgenomen door een jongerencoach (11)
- De vraag vervalt (5)
- Wachtlijst einde schooljaar, opstart niet meer mogelijk (3)
- Coronacrisis (3)
- De school is intussen ingegaan op een ander aanbod (2)
- De school heeft het inmiddels zelf opgenomen (2)
- Overige (7): eerst andere elementen aanpakken, leerling is veranderd van school (herstel), na BOS slechts twee leerlingen in de klas (klasactie vervalt), eerder nood aan individueel aanbod, aanbod te tijdsintensief met deeltijds afstandsonderwijs,

Met de opstart van een traject bedoelen we dat het werd doorgegeven aan de aanbieder, maar dat geeft nog niet aan dat de aanbieder het traject opstartte. Daarnaast zijn er trajecten die werden opgestart, waarvoor ofwel werd afgestemd met de school en een aanbod in de maak was, ofwel het traject met de klas reeds liep, maar waarbij toch beslist werd om het traject stop te zetten. Dat was in 9 situaties het geval:

- Vier hersteltrajecten werden vroegtijdig stopgezet omdat het niet haalbaar was, de voorwaarden voor herstel waren niet voldaan (meestal een partij die niet bereid is tot herstel)
- Eén traject werd vroegtijdig stopgezet omwille van de coronacrisis
- Eén traject werd stopgezet omdat de problematiek niet opgelost kon worden met een klasactie
- Bij twee aanmeldingen bleek er eerder nood te zijn aan een schoolondersteunend traject, dan wel een klasactie
- Bij één traject wordt ‘meerdere redenen’ aangegeven

In totaal werden dus 55 trajecten wel effectief opgestart en afgewerkt.

Zinvol om mee te geven is eveneens dat 6 groepstrajecten leidden tot de aanmelding van individuele leerlingen bij het CLB voor aanmelding bij KANS. Eén klasactie leidde tot de aanmelding van een herstelgericht traject. Daarnaast werd één klasactie opgestart vanuit een herstel.

2.2.2.2 Aanbod

In het secundair onderwijs wordt het aanbod vanuit groepsgerichte aanmeldingen volledig vormgegeven door twee aanbieders: Abrusco en Groep INTRO. Beiden doen een aanbod van interveniërende klasacties en herstelgerichte acties. Daarnaast doet Abrusco een aanbod van themawerking, dit zijn preventieve workshops die rond welbepaalde thema's worden aangeboden, ter bevordering van het welbevinden van de leerlingen op school en het functioneren van de klasgroep. Het zijn eenmalige acties, in tegenstelling tot de rest van het aanbod. Zij bieden ook de mogelijkheid om groepjes aan te melden die de school zelf samenstelde om rond weerbaarheid te werken.
Kijken we naar onderstaande tabel en grafiek zien we de verdeling naar opgestarte module voor alle aangemelde groepen en opgestarte groepen. We vinden het relevant om beiden op te nemen, omdat er toch wel een beduidend verschil is. Om zicht te krijgen op de noden en het aanbod, is het ook relevant de aangemelde groepen op te nemen.

In de spreiding van de aanmeldingen zien we een duidelijk verschil tussen de aanbieders.

- Abrusco nam dit schooljaar alle **herstelvragen** voor zijn rekening. Dit werd onderling afgesproken met de NAFT-partners in afwachting van verdere interne vorming bij Groep INTRO. Dat beeld zal allicht meer gespreid zijn naar volgend schooljaar toe.
- Groep INTRO kreeg de meeste aanmeldingen voor **klasacties**. Ook dat werd in onderling overleg afgesproken, gezien de vragen rond herstel en themawerking die volledig naar Abrusco werden gedispatcht, alsook de toenemende vraag bij Abrusco naar klasacties voor het basisonderwijs.
- **Themawerking** wordt uitsluitend bij Abrusco aangeboden. Dit wordt niet voorzien in de NAFT-omkadering.

We zien daarnaast ook dat heel wat trajecten niet werden opgestart. De redenen hiervoor werden reeds eerder besproken. Eén school meldde 19 groepen aan voor klasacties, maar deed dat vanuit verkeerde verwachtingen. Dat heeft uiteraard een grote impact op de cijfers. Hiervan werden 7 aanmeldingen aan Abrusco bezorgd en 13 aan Groep INTRO.

Tabel 13 Verdeling van de aangemelde en opgestarte groepen naar organisatie en module, schooljaar 2020-2021

Organisatie/module	Aangemelde groepen	Opgestarte groepen
Abrusco	***72***	***46***
Herstel	14	11
Klasactie	16	11
Themawerking	42	24
Groep INTRO	***43***	***18***
Klasactie	43	18
Eindtotaal	**115**	**64**

Bron: Registratietool groepsgerichte trajecten KANS

We blijven vaststellen dat het aantal aanmeldingen voor herstel bijzonder laag is, slechts elf aanmeldingen! Dat is bijzonder weinig in een context waar uitsluitingen toch zeer gangbaar zijn. We

blijven vaststellen dat herstel een bijzonder onderbenutte werkvorm is in schoolexterne interventies. In sommige scholen volgden leerlingenbegeleiders hier wel zelf vorming rond om het intern te kunnen aanbieden.

2.2.2.3 Aantal lesuren

We bekeken hoeveel lesuren besteed werden aan opgestarte modules. Voor themawerking berekenden we een gemiddelde duur van 2,5 lesuren. Een themawerking nam steeds 2 tot 4 uur in beslag.

Bij een herstel is het aantal uren afhankelijk van de situatie, dit kan eerder kort zijn, maar kan ook behoorlijk oplopen. Een herstel kan een zeer intensief traject zijn. De trajecten die niet voortijdig werden stopgezet varieerden van 5 tot 22 uur, met een gemiddelde van 12 uur.

Voor klasacties berekenden we een gemiddelde duurtijd van 12 lesuren, dat varieert van 3 tot 27 lesuren.

3 Evaluatie rondetafels en trajecten

3.1 Evaluatie opstartrondetafels

We vragen steeds aan leerlingen, ouders en scholen die deelnamen aan de eerste rondetafel om deze te evalueren. Vorig schooljaar gebeurde dat nog op het einde van het traject, samen met de evaluatie van het traject. Vanaf schooljaar 20-21 gebeurde dit meteen na de rondetafel, om de respons te verhogen.

We organiseerden dit schooljaar 164 rondetafels, 2 voor het basisonderwijs, 162 voor het secundair onderwijs. We evalueren alleen de eerste opstartrondetafel, deze liggen uiteraard lager dan 164, maar we kunnen het exacte aantal niet uit de data halen. We kregen volgende respons voor onze evaluaties:

- 52 leerlingen (vorig jaar 55)
- 47 ouders (vorig jaar 53)
- 97 schoolmedewerkers (vorig jaar 76)

We geven achtereenvolgens de grafieken weer van de evaluaties van de rondetafels. We geven ook steeds toelichting bij de legende in de grafieken.

Grafiek 41: Evaluatie rondetafel door leerling, schooljaar 2020-2021

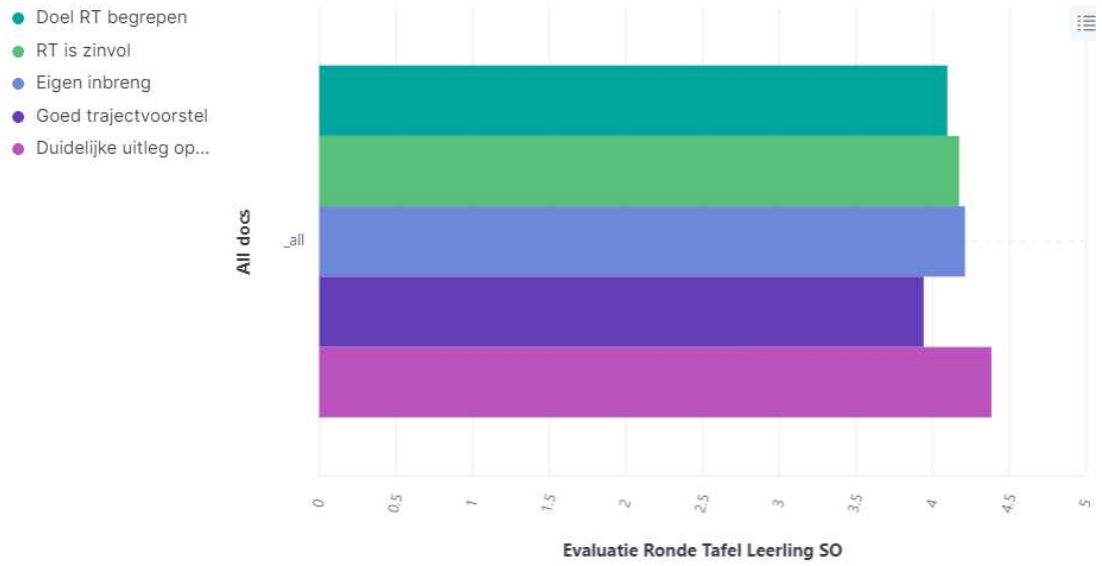

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Doel RT begrepen: Ik weet wat de bedoeling is van de rondetafel.
- RT is zinvol: Ik vind het goed een rondetafel te doen, zodat iedereen op de hoogte is en mee kan nadenken.
- Eigen inbreng: Ik had het gevoel dat er rekening werd gehouden met wat ik belangrijk vind of wat ik zeg.

- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het traject dat werd voorgesteld.
- Duidelijke uitleg opzet: Ik heb alles goed begrepen.

We zien een algemeen positieve evaluatie van de rondetafel door de leerling. We zijn blij vast te stellen dat de rondetafel sterk scoort op de inbreng van de leerling. Dat is voor ons het absolute uitgangspunt. De leerling staat centraal en krijgt de ruimte om aan te geven waar hij/zij nood aan heeft en ziet zitten. Als de leerling voelt dat zijn inbreng gevalideerd wordt, stijgt ook het besef van invloed en zal ook de motivatie toenemen om het beste uit het traject te halen. We trachten dit extra kracht bij te zetten door een kort individueel gesprek te hebben voor de rondetafel, waarin dit ook nog eens extra wordt benadrukt.

Grafiek 42: Evaluatie rondetafel door ouders, schooljaar 2020-2021

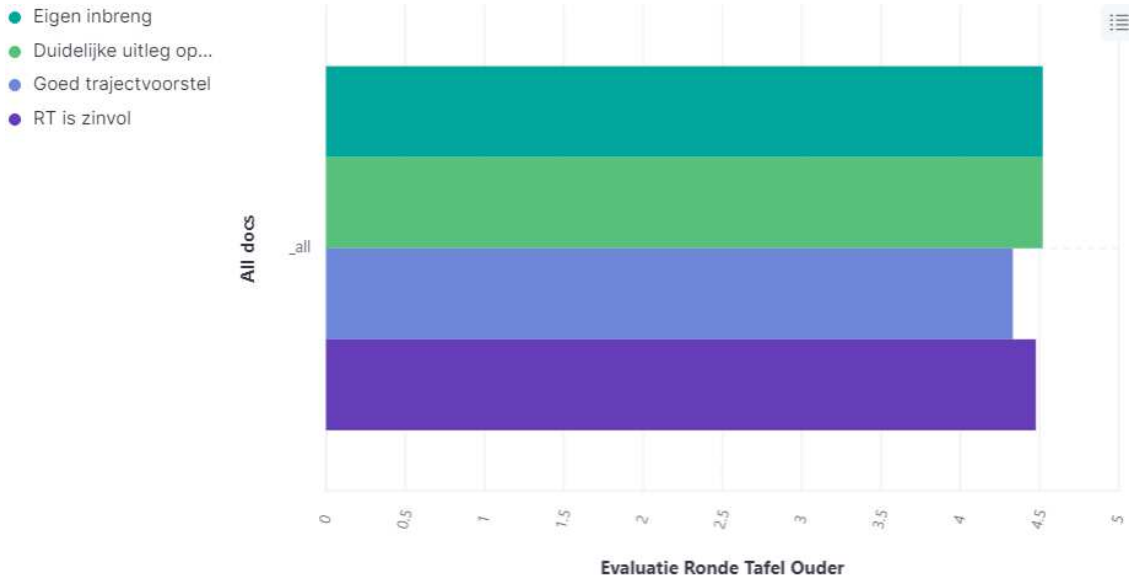

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Eigen inbreng: Er werd rekening gehouden met mijn inbreng
- Duidelijke uitleg opzet: De uitleg was duidelijk
- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het voorgestelde traject
- RT is zinvol: Ik vond het zinvol om met iedereen samen na te denken over het traject van mijn kind

Ouders geven een bijzonder positieve waardering aan de rondetafels. Op alle domeinen wordt hoger dan 4/5 gescoord, van de ruimte voor eigen inbreng, de uitleg over het opzet, de zinvolheid van de rondetafel tot het trajectvoorstel dat eruit resulteert. Dat is een mooie appreciatie voor de grote inzet van de KANS-medewerkers.

Grafiek 43: Evaluatie rondetafel door ouders, schooljaar 2020-2021

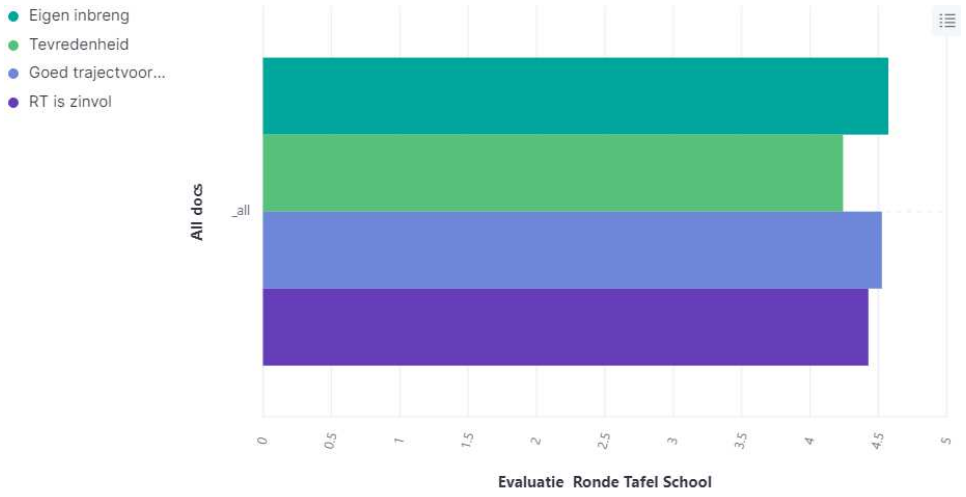

Bron: KANS-registratietool LARS

De grafiek is gebaseerd op volgende vragen in de bevraging (toelichting bij de legende links van de grafiek):

- Eigen inbreng: Er werd rekening gehouden met ieders inbreng op de rondetafel
- Tevredenheid: Ik ben tevreden over de rondetafel
- Goed trajectvoorstel: Ik stond achter het voorgestelde traject
- RT is zinvol: Ik vond het zinvol om met iedereen samen na te denken over het traject van de leerling

Tenslotte evalueert ook de deelnemende schoolmedewerker de rondetafel, meestal gaat het om leerlingenbegeleiders. We zien een mooie waardering over de hele lijn, die bovendien nog positiever is dan vorig schooljaar.

3.2 Evaluatie trajecten korte termijn

Wegens privacyredenen nemen we de evaluatierapporten van de verschillende aanbieders niet op in dit jaarrapport. Dit wordt intern gebruikt voor optimalisatie van het aanbod.

3.3 Evaluatie trajecten lange termijn

Samen met de KANS-partners stelden we, op vraag van VGC, een plan op om de impact van de trajecten op langere termijn te meten. Een pure effectmeting is niet mogelijk in deze materie. Of een leerling al dan niet vroegtijdig stopt met school en de eventuele extra rem daarop door de trajecten is moeilijk te meten. Er zijn immers zeer veel beïnvloedende factoren die de levenswandel van een jongere bepalen. Echt effecten meten gaan we nooit wetenschappelijk verantwoord kunnen doen vanuit onze werking. Een traject kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het welbevinden van een leerling, het versterken van zijn sociale vaardigheden, maar toch niet resulteren in het behalen van een kwalificatie. Was dit dan een slecht traject? Uiteraard niet! Een leerling kan zich herpakken,

afstuderen en een succesvolle loopbaan kennen, maar is dit dan te wijten aan het gelopen traject? Welke rol speelden sleutelfiguren, ouders, peers, levensgebeurtenissen en andere externe beïnvloeders? Dat weten we niet en zorgt ervoor dat het moeilijk is de rechtstreekse impact te meten van trajecten op het functioneren van jongeren. We zijn wel op zoek gegaan naar goede 'indicatiegevers'..

We kozen ervoor een aantal kwalitatieve vragen te stellen die ons een beeld geven van de waardering die jongeren een jaar na datum geven aan het gelopen traject. We stelden daarom volgende stellingen op met een schaalantwoord van 1 (helemaal niet akkoord) tot 5 (helemaal akkoord):

- Het traject heeft een positief effect gehad op mijn situatie op school.
- Ik heb het gevoel dat het traject me heeft geholpen om een kans te hebben om te slagen/kwalificeren.
- Door het traject gaat het beter met mij als persoon.

Omdat we op voorhand wisten dat bereikbaarheid van de doelgroep en voldoende respons genereren een knelpunt zou zijn, kozen we ervoor om de afname door de trajectaanbieders te laten doen. Zij zouden dit telefoontje dan combineren met een nazorggesprek. Wanneer zij vaststellen dat het niet goed gaat met de leerling en een heropstart wenselijk is, creëerden we ook de mogelijkheid om het traject eenvoudig te kunnen heropstarten.

De afname van de lange termijnevaluaties werd gepland in juni, juli, augustus en september. Elke organisatie organiseerde zich op de best wenselijke manier.

Intussen is een eerste reeks lange termijnevaluaties verwerkt, met een respons van 38 antwoorden. Desondanks het zeer positieve beeld dat we krijgen uit de antwoorden, is de respons veel te laag om een representatief beeld te geven. Ook waren er grote verschillen tussen de organisaties in de mate dat respons werd bekomen. We nemen daarom de resultaten hier niet op. We beschouwen het voorbije jaar als een experiment en gaan hier verder mee aan de slag om de respons te verhogen.

4 Algemeen advies

Jaarlijks maakt KANS een adviesrapport over aan de VGC. We geven hier graag een korte samenvatting weer van de opvolging van de adviezen van vorig schooljaar en de adviezen die in juli 2021 werden gegeven. Om het geheel te structureren, wordt er eerst een terugkoppeling gemaakt naar het adviesrapport van vorig schooljaar. Vervolgens wordt ingegaan op de adviezen van dit schooljaar.

4.1 Terugkoppeling adviesrapport vorig schooljaar

4.1.1 Noden in het basisonderwijs

De nood aan een aanbod voor het basisonderwijs staat reeds twee schooljaren als prioriteit opgenomen in ons adviesrapport. De nood weerklinkt langs verschillende kanalen: vanuit het LOP basisonderwijs Brussel, vanuit de scholen, de CLB's, de welzijnssector. Ik plaats daarnaast graag deze nood centraal vanuit een preventief oogpunt. Kinderen die reeds zo hard getroffen worden in hun schoolloopbaan op jonge leeftijd hebben een beduidend hoger risico om vroegtijdig de school te verlaten. Deze nood werd opgepikt, zowel vanuit de VGC als vanuit Vlaanderen:

- **Uitbreiding capaciteit therapeutische dagbesteding Tigo**: Vorig schooljaar werd het aanbod van Tigo NRTJ (niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp) en bijgevolg alleen toegankelijk via de intersectorale toegangspoort. Rechtstreekse trajecten via KANS waren niet meer mogelijk. Tigo evolueerde van een wachtlijst van een jaar (bij KANS) naar geen wachtlijst (via NRTJ). De drempel werd te hoog ervaren, waardoor het aanbod onderbenut bleef, hoewel de vraag groot was. Tigo verkreeg via een projectaanvraag bij VGC Welzijn 3 bijkomende plaatsen, uitsluitend toegankelijk via KANS. De nieuwe plaatsen werden vrijwel meteen ingevuld. De samenwerking met Tigo kon hervat worden.
- **Ontwikkeling dagbesteding Abrusco op het Neerhof**: VGC Onderwijs kende een financiering toe aan Abrusco om een concept van dagbesteding te ontwikkelen voor het basisonderwijs op het Neerhof. Het aanbod en de samenwerking werden ontwikkeld in een afstemming tussen Abrusco, Neerhof en KANS, om maximaal in te spelen op de noden die leven. Op 2/05/21 startte een proefproject waarin 8 kinderen begeleid konden worden de rest van het schooljaar. Deze plekken waren op een maand tijd ingevuld, naast 2 kinderen op de wachtlijst. Het aanbod wordt in het schooljaar 21-22 aangeboden in een cofinanciering door VGC Onderwijs en Welzijn.
- Daarnaast klinkt nu ook in heel **Vlaanderen** de nood aan trajecten voor het basisonderwijs. Het in kaart brengen van de noden is onder meer een opdracht van de netwerken jeugdhulp-onderwijs. We hopen dat er vanuit Vlaanderen initiatief kan groeien om alvast bestaande initiatieven te bestendigen en hopelijk in de toekomst ruimte te creëren om nieuwe initiatieven te ontwikkelen, aansluitend op de actuele noden. In elk geval zijn we nu reeds in de fase waarin de nood is gekend en opgepikt.
- Daarnaast blijven twee expliciete noden bestaan, die verder omschreven worden bij de huidige prioriteiten.

4.1.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek

Deze vraag blijft actueel. Het gaat over de jongeren met een zeer ernstige welzijnsproblematiek, vaak ook gedagsproblematiek, die moeilijk te dragen zijn in de schoolse context. Wanneer een

doorverwijzing naar buitengewoon onderwijs niet haalbaar is (indien aangewezen), resulteert dit vaak in opeenvolgende uitsluitingen, waardoor keer op keer de schoolbinding wordt aangetast tot die nog amper bestaat en schools afhaken heel dichtbij is.

- ➔ De Meander doet wat dit betreft een ondersteunend aanbod, maar dat beperkt zich tot op heden tot leerlingen ingeschreven in scholen van het GO! Brussel, omdat de GO!-scholen dit ook zelf financieren. De vraag werd gesteld naar een verbreding van dit aanbod, zodat het voor leerlingen in alle netten in Brussel toegankelijk is. KANS schreef hiervoor een advies uit. De vraag wordt bekeken.

Daarnaast is er een groep leerlingen in het buitengewoon onderwijs die ondanks intensieve begeleiding, aangepaste trajecten en 1-op-1 begeleiding, vaak ook in combinatie met een uitvoerig dossier binnen welzijn, moeilijk te dragen zijn binnen de schoolse context. Uit de verkennende ronde van het lerend netwerk jeugdhulp-onderwijs blijkt dat dit vaak ook moeilijk te dragen is binnen een voorziening waar deze jongeren verblijven, ook gedurende de dag omdat ze niet (voltijds) naar school kunnen gaan.

- ➔ Er is een onderzoek lopende binnen Kasterlinden en Zaveldal vanuit de UGent om te verkennen wat de noden zijn en hoe dat aanbod er zou kunnen uitzien. Ook van KANS werd in dit kader een interview afgenomen.
- ➔ Het idee van een dagcentrum waarin atelierwerking, therapie en schoolse taken worden gecombineerd, zoals in het Franstalige Centre Ados in Anderlecht, werd naar voor geschoven als mogelijk idee om deze doelgroep een aangepast aanbod te kunnen bieden.

4.1.3 Corona-aanbod als basis voor verbreding van het aanbod

Tijdens de periode van afstandsonderwijs werd een aanbod ontwikkeld door de NAFT-partners binnen de pedagogische reserve, waarin leerlingen studieondersteuning konden krijgen bij afstandsleren en waarin jongeren die afhaakten werden opgezocht via een stoepbezoek. We pleitten vorig schooljaar voor een bestendiging van een aantal werkvormen. Intussen is dat het geval. Deze nood vervalt dus.

- ➔ Abrusco behield het concept ‘studielab’ voor leerlingen die er schoolse taken kunnen maken tijdens de schooluren omdat voltijds onderwijs volgen tijdelijk niet mogelijk is. Het gaat daarbij enerzijds om leerlingen die hier nood aan hebben vanuit vb. overprikkeling, psychische problemen, schoolweigering e.d. Daarnaast mikt men ook op leerlingen die definitief geschorst worden einde schooljaar en op Abrusco een rustige werkplek vinden waar ze ondersteund worden bij de aanpak van hun schoolwerk in functie van het afleggen van examens einde schooljaar.
- ➔ Groep INTRO zal vanaf volgend schooljaar een aanbod doen voor hardnekkige spijbelaars, in samenwerking met KANS en de CLB’s, vergelijkbaar met de stoepbezoeken en aanklampende begeleiding in de coronacrisis. Het aanbod wordt reeds toegepast voor leerlingen in de CLW en wordt nu verbreed in een proefproject voor het voltijds secundair onderwijs. Het sluit aan bij de initiatieven die vanuit de werkgroep problematische afwezigheden vanuit de CLB’s worden genomen.

4.1.4 Tekort aan aanbod in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs

De nood aan trajecten voor buitengewoon onderwijs worden reeds aangekaart sinds het eerste adviesrapport. Heel wat van onze partners bieden reeds trajecten aan en een aantal partners die er

doorheen de vier jaar bijkwamen, hebben specifieke expertise in huis, bvb. rond ASS, een nood die we eerder aankaartten. Toch blijven er specifieke hiaten in het aanbod en is het buitengewoon onderwijs reeds langer vragende partij om een specifiek aanbod op te zetten. Dit in het bijzonder ook in het buitengewoon basisonderwijs, omdat er weinig plekken zijn waar deze kinderen nu reeds terecht kunnen.

Vanuit KANS vinden we het belangrijk dat dergelijk aanbod vooral ook vorm krijgt binnen de scholen. Buitengewoon onderwijs zou buitengewoon moeten zijn voor zijn leerlingen en dus kunnen inspelen op de noden die ze hebben, ook als die zeer uitdagend zijn en breder dan de problematiek van het type waar de leerling inzit.

➔ Dit wordt momenteel verder verkend in het onderzoek dat vanuit de UGent wordt gelopen binnen Zaveldal en Kasterlinden.

4.2 Huidige prioriteiten in de vastgestelde noden

4.2.1 Noden in het basisonderwijs: sociale vaardigheden, individuele begeleiding en ondersteuning van leerkrachten

De nood aan trajecten voor het basisonderwijs is groot. We zijn dan ook zeer verheugd met de inspanningen die momenteel gebeuren om hier bijkomend aanbod voor te ontwikkelen. Na het volgende schooljaar zullen we moeten evalueren of de meeste noden worden ingevuld of waar bijsturing nodig is. Noden die wij op dit moment vaststellen en waar momenteel geen invulling voor is, situeren zich op drie domeinen:

- **Sociale vaardigheden**: naast vragen rond dagbesteding krijgen we ook heel wat vragen die hoofdzakelijk te maken hebben met sociale vaardigheidstraining, zowel individueel als in groep. Dergelijk aanbod is vooralsnog niet beschikbaar in Brussel voor basisschoolkinderen en blijft een bestaande nood. In andere regio's zien we dit aanbod vooral vorm krijgen binnen de CLB's of CGG's, maar het kan zeker ook binnen het KANS-aanbod. Het weerbaarheidsprogramma van Abrusco biedt daar veel potentieel voor het basisonderwijs. Momenteel wordt dit in het basisonderwijs alleen gebruikt in klasgroepen of samengestelde groepen (binnen eenzelfde school).
- **Individuele begeleiding**: we krijgen regelmatig vragen waarbij begeleiding vooral zinvol is in een individuele begeleiding. Momenteel bestaat die optie voor het basisonderwijs alleen in de Wereld van Indra, maar dat is niet voor iedereen haalbaar qua verplaatsing.
- Daarnaast werd bij de omgevingsanalyse van het project lerende netwerken jeugdhulp-onderwijs door zowat alle partners binnen onderwijs en de CLB's aangehaald dat er nood is aan het **ondersteunen van leerkrachten in de aanpak van moeilijk hanteerbare gedragsproblemen**. Het ondersteunen en versterken van scholen rond gedragsproblemen kwam naar voor als dé grote nood. Deze idee zal vanuit het project verder verkend worden. Verschillende partners zoals de CLB's, het OCB, de ondersteuningsnetwerken en de pedagogische begeleiding kunnen hier mogelijks een rol in spelen. Er worden reeds initiatieven genomen vanuit deze verschillende partners, soms samen, soms apart. Het zou ideaal zijn als dit een samenverhaal werd met een duidelijke rolverdeling, zodat de initiatieven niet naast elkaar maar complementair werken.

4.2.2 Noden voor jongeren met zeer zware en complexe problematiek

Dit luik werd reeds behandeld in het punt 1.2. Hoewel een en ander beweegt rond dit thema, is het afwachten wat hiervan het resultaat voor de praktijk zal zijn. Het wordt daarom opgenomen als een blijvende prioriteit.

Voor de leerlingen uit het buitengewoon onderwijs wordt het onderzoek van de UGent afgewacht om eventueel verder initiatief te nemen om voorzieningen samen te brengen in een zoektocht naar het passende aanbod.

4.2.3 Noden in het buitengewoon basis- en secundair onderwijs

We wachten het onderzoek af dat momenteel loopt in Kasterlinden en Zaveldal.

We benadrukken graag ook de noden in het buitengewoon basisonderwijs. We stelden vast dat heel wat kinderen die bij ons werden aangemeld vanuit het buitengewoon basisonderwijs slechts deeltijds naar school gaan, omdat ze de draagkracht van de school overstijgen. We zijn voorstander om vooral het buitengewoon basisonderwijs intern te versterken om dit te vermijden en op deze manier de nood aan externe trajecten tot een minimum te beperken. Op die manier wordt maximale onderwijsdeelname gegarandeerd en worden de externe trajecten alleen daar ingezet waar ze het hardst nodig zijn. De externe trajecten kunnen dan ook maximaal ingezet worden voor het gewoon basisonderwijs, waar men minder opties heeft om deze kinderen op te vangen en begeleiden.

4.2.4 Ondersteuning bij de examencommissie voor doelgroepjongeren

Sinds een aantal jaren zet de VGC in op de ondersteuning van jongeren bij het behalen van een diploma via de examencommissie. Het gaat meestal om jongeren met weinig schoolbinding, die wel de wens hebben een diploma te behalen, maar niet langer passen in het reguliere schoolsysteem. Examencommissie is dan een optie, maar de slaagkansen worden beperkt door een gebrek aan structuur en zelfstandigheid die net zo essentieel is om dit traject succesvol te doorlopen. Het bieden van de nodige ondersteuning, met oog voor de sociale context van deze Brusselse jongeren, was het opzet.

Het aanbod evolueerde doorheen de tijd en bereikt intussen niet langer de aanvankelijk vooropgestelde doelgroep. Het aanbod richt zich op jongeren die de tweede graad behaald hebben, minstens 16 jaar zijn en zich inschrijven voor de ASO-richting humane wetenschappen. Hoewel we verheugd zijn met het aanbod van een ASO-richting in het Brusselse (geen aanbod binnen het regulier CVO-aanbod in Brussel), aangezien er toch jaarlijks 50 leerlingen ongekwalificeerd uitstromen uit een ASO-richting, stellen we vast dat de doelgroep die voor ogen werd gehouden niet meer bereikt wordt.

Wij pleiten daarom voor een breder toegankelijk aanbod binnen een begeleidend kader, waarin ondersteuning bij de examencommissie ook mogelijk is voor jongeren met een TSO-, KSO- of BSO-profiel. Bijkomend zou het een meerwaarde zijn als de voorwaarden qua leeftijd en behaald voortraject minder streng waren. Het zijn per definitie jongeren met schoolse vertraging die hiervoor kiezen.

4.2.5 Kleuters

Uit de bevraging vanuit het lerend netwerk jeugdhulp-onderwijs komt ook een groeiende nood naar voor naar ondersteunende trajecten voor kleuters. Elk jaar bereiken ons zo een aantal vragen. We zijn hier vanuit KANS altijd zeer voorzichtig mee omgesprongen. We willen vermijden dat we kinderen die in volle ontwikkeling zijn op zo'n jonge leeftijd uit een schoolse context halen voor een extern traject.

Nadenken over hoe de noden verder verkend kunnen worden, is een eerste opdracht. Voor KANS is het belangrijk deze nood te signaleren. Zelf zijn we niet zoekend naar een uitgebreider schoolextern aanbod voor kleuters. We vinden het wel belangrijk dat de vraag gecapteerd wordt en dat er stil wordt gestaan bij de aanpak hiervan, maar dan eerder in de schoolse context, dan wel daarbuiten. Het lijkt er wel op dat het versterken van scholen hierin vanuit een externe expertise zal moeten gebeuren. Dit wordt verder opgenomen vanuit het LNJO.

Besluit

In dit jaarrapport trachten we een zicht te geven op de kenmerken van onze doelgroep, op de aangeboden trajecten en geven we een advies op basis van onze ervaringen en vaststellingen.

We gaven eerst een weergave van de doelgroep en de trajecten in het basisonderwijs, nadien deden we dit voor het secundair onderwijs. Telkens werd een onderscheid gemaakt tussen aanmeldingen vanuit individuele leerlingen en vanuit groepsgerichte vragen.

We geven daarnaast ook in grote lijnen het advies weer dat we bezorgden aan VGC. We koppelen terug wat er intussen bewoog naar aanleiding van het advies van vorig schooljaar en geven de adviezen mee die we dit schooljaar bezorgden aan VGC.